

שם ביה"ס:

תיכון ע"ש ש"י עגנון

ישוב:

נתניה

תחום הדעת:

מדעי החברה

מס' יחידות לימוד:

3 יח"ל

סמל מוסד:

480046

כותבי התכנית:

ימית אדרי, מנחם

פנטלקה

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף א' לפיתוח פדגוגי

תאריך עדכון

פברואר 2020

יזמות וחשיבה תעשייתית: ייזום וניהול עסקים

יזמות וחשיבה תעשייתית:
ייזום וניהול עסקים קטנים ובינוניים

הצעה לתכנית לימודים ייחודית
לחטיבה עליונה
תיכון ש"י עגנון – נתניה
תש"ף 2020

מגישים:
ימית אדרי – מורה למדעי החברה
מנחם פנטלקה – מנכ"ל ביה"ס

תוכן עניינים:

חלק א':

1. הרקע לתכנית עמ' 3
2. התפיסה הרעיונית של התכנית (הרציונאל) עמ' 4
3. ייחודיות התכנית לתיכון ש"י עגנון עמ' 12
4. עקרונות דידקטיים מנחים להוראה-למידה- הערכה עמ' 17
5. נספח לעקרונות דידקטיים מנחים להוראה- למידה- הערכה עמ' 20
6. כותבי התכנית ושותפיה עמ' 25

חלק ב':

1. מבנה דידקטי של פרקי התכנית עמ' 27
  - פרק 1 – מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית עמ' 28
  - פרק 2 – עסקים קטנים ובינוניים עמ' 29
  - פרק 3 – ניהול השיווק עמ' 31
  - פרק 4 - ארגון וניהול עסקי עמ' 33
  - פרק 5 – התכנית העסקית עמ' 35
  - פרק 6 – ניהול פיננסי עמ' 36
  - פרק 7 – תרגיל ניתוח מיזם עסקי עמ' 37
  - נספח כלי הנחייה והערכה לניתוח מיזם עסקי עמ' 39
2. ביבליוגרפיה לתלמיד – חובה והצעות לעיון עמ' 46
3. טבלת פרקי התכנית, תכנים מרכזיים ופרקי זמן עמ' 50
4. נספח א' :

כתבות המציגות את עמדת נתניה מול המועצות האזוריות השכנות עמ' 52

הצעה לתוכנית לימודית ייחודית:

"יזמות וחשיבה תעשייתית – ניהול וייזום עסקים קטנים ובינוניים"

חלק א:

בחלק זה יוצג הרקע לתוכנית הלימודית המוצעת, הרציונאל, תוך פירוט מטרת העל, הבהרת ייחודיות התוכנית והתייחסות למספר הכולל של יחידות הלימוד, אסטרטגיות ההוראה וכן כותבי התכנית ושותפיה.

1. הרקע לתכנית

התכנית הייחודית, יזמות וחשיבה תעשייתית, לחטיבה העליונה, נלמדת בתיכון ש"י עגנון בנתניה, עם הקמת המגמה למדעי החברה בשנת 1998.

התכנית, שולבה במסגרת הבית ספרית מתוך אמונה, כי חינוך לעולם המחר, המאופיין בהסתגלות לשינויים תדירים ומהירים, ובסביבת חיים משתנה, חייב לכלול בתוכו גם חינוך ליזמות ולחשיבה תעשייתית, וכי מערכות תעשייה ויזמות בשילוב עם מערכות חינוך עשויות ליצור מערכות המשלבות ידע עיוני וידע מעשי הולם כאחד.

כמו כן עולם היזמות והתעשייה התחרותית המודרנית מקיימים שורה של ערכים כמו עבודת צוות, חשיבה ביקורתית, תכנון יסודי, אחריות, יצירתיות, התחדשות, גמישות, שאיפה מתמדת לאיכות, שיפור תוך ראייה כוללת, התמודדות ותגובה מהירה לשינויים המאפשרים התמודדות טובה יותר של הבוגרים עם דרישות החיים המודרניים של המאה ה-21.

התכנית מהווה מגמת בחירה מבוקשת עבור תלמידי י', בתיכון ש"י עגנון, ונחלה הצלחה מלאה בקרב תלמידי המגמה בבחינות הבגרות. בשנת תשע"ה – יבחן המחזור העשירי.

כאמור, תלמידי המגמה לומדים מקצוע זה במסגרת מדעי החברה בצירוף מקצוע הכלכלה, כך שצירוף המקצועות הנלמד הינו כלכלה 2 יח"ל, יזמות וחשיבה תעשייתית 2 יח"ל, והיחידה החמישית פרויקט במסגרת יזמות וחשיבה תעשייתית.

התכנית המוצגת להלן, נכתבה לאור הנחיית המדור לתכניות לימודים ייחודיות לעבד תכנית ייחודית עבור כל מסגרת חינוכית החפצה בהמשך שילוב מקצוע זה בתכנית הלימודים הסדירה, ומתבססת על התכנית המקורית "יזמות וחשיבה תעשייתית – יזמות במגזר הכפרי", שנכתבה על ידי הגברת אורלי אוריון.

2. התפיסה הרעיונית של התכנית (רציונאל)

מטרת העל של התוכנית יזמות וחשיבה תעשייתית היא לשלב בלמידה את שלושת תחומי הדעת: תעשייה, יזמות ומיומנויות למידה של לומד עצמאי. תחומי הדעת יבחנו באמצעות כלים, טכניקות דוגמאות ומודלים משלושת התחומים, תוך מתן דגש לפיתוח לומד עצמאי, חושב וביקורתי.

ייחודיות התוכנית תתבטא בהתמקדות במיזמים עסקיים קטנים ובינוניים כדוגמא ישומית - אקטואלית לנושא היזמות והחשיבה התעשייתית בכלל ובישראל בפרט. הביטוי לכך יהא בתוצר עבודת חקר בשדה שתתמקד בעסקים קטנים ובינוניים בעיר נתניה ובסביבתה.

2.1. מטרת כללית

להלן שש מטרת כללית הנגזרות ממטרת העל, תוך התייחסות להיבטים תכניים, חינוכיים, ערכיים, חברתיים, רגשיים ומיומנויות למידה. כמו כן ומתוך רצון להדגמה והתאמה נגזרו מספר מטרת אופרטיביות עיקריות, מכל מטרה כללית המיישמות ומדגישות אותה באופן בישומי-ביצועי בלמידה במסגרת תכנית זו. הערה: פירוט שלם וממוקד של מטרת אופרטיביות, מוצג בכל פרק תוכן (בחלק ב' של התכנית), תחת הכותרת רעיונות מרכזיים.

1. רכישת ידע תיאורטי רחב ומגוון מתחומי הדעת של היזמות והחשיבה התעשייתית.

- א. הכרת עולם התוכן של היזמות והתעשייה במסגרת הוצאת הרעיון היצירתי מן הכוח אל הפועל, תוך התמקדות והרחבה השלבים המרכיבים את המעגל התעשייתי משלב היזום, בדיקת השוק, מו"פ, תכנון, יצור, שיווק ומכירות.
- ב. רכישת מושגי יסוד ייחודיים למקצוע, המהווים שפה מקצועית, המשמשת לתקשורת בין אנשי המקצוע.
- ג. הכרתה והבנתה של התוכנית העסקית, המהווה מסמך ניהולי ובסיס, המשמש לתהליכי יזום וקידום עסקים ופרויקטים חדשים וחדשניים.
- ד. הכרת ממצאים שהצטברו ממחקרים בנושא היזמות והעסקים הקטנים והבינוניים בישראל.
- ה. הכרת עולם התוכן של הארגון והניהול העסקי תוך רכישת מושגי יסוד המהווים בסיס לניהול.

2. הכרת מודלים לפיתוח החשיבה (יצירתית, ביקורתית, לוגית, מערכתית והמצאתית), והתנסות בהם.

- א. הכרת שיטת ששת הכובעים של דה בונו. הפעלת השיטה לבחינת בעיה תיאורטית.
- ב. תרגיל חשיבה יצירתית באמצעות "סיעור מוחות".
- ג. אסטרטגיות לפתרון בעיות דרך חשיבה יוצרת.
- ד. שאילת שאלות כדרך לאבחון מוצר.

3. פיתוח היכולת היישומית באמצעות יצירת קשר בין הרמה התיאורטית עיונית

לניתוח מקרים מההוויה היום יומית בחיי היזמות והתעשייה.

- א. ניתוח בעיות באמצעות מודל עצם דג, לוח גאנט, תרשים פרט, תרשים זרימה, מודל גופר, מודל SWOT, מודל חמשת הכוחות של פורטר מטריצת יועצי בוסטון ומיפוי מושגים.
- ב. יישום שיווקי באמצעות הכנת מיזמים במסגרת בית ספרית לקידום המגמה, לקראת ערב מגמות, כל זאת תוך תחרות בין הצוותים השונים ושפיטה גם באמצעות הערכת עמיתים. מהם והמסקנות המשתמעות מנתונים אלו.
- ג. ניתוח והערכת מיזם עסקי בנתניה או בסביבתה, תוך הסתמכות על תיאוריות ומושגים שנלמדו.
- ד. מפגש עם מומחים בכיתה במסגרת הרצאות ומהשטח במסגרת סיורים.

4. פיתוח מיומנויות של לומד עצמאי בדגש על למידת חקר.

- א. קריאתם והבנתם של מאמרים עסקיים וכלכליים העוסקים בתחומי הלימוד, תוך יכולת לנתח, להסיק מסקנות ולהעריך אירועים.
- ב. בניית תוכנית עסקית לשיפור מוצר קיים או לפיתוח מוצר חדש, תוך בניית מערך מחקר לבדיקת שוק הכולל: איסוף נתונים, פילוח שוק, בניית סקר שוק וניתוחו.
- ג. רכישת מיומנות לשימוש במאגרי מידע ואתרי אינטרנט בתחום הלימוד.
- ד. התנסות בשימוש בתוכנת מחשב להכנת תוכנית עסקית.
- ה. פיתוח יכולת להגיש דוח"ות מובנים בעקבות צפיה בסרטים, והשתתפות בסיורים.
- ו. מימנויות של הערכת תהליך הלמידה, התוצר ורפלקסיה עצמית תוך הכנת פרוטפוליו המלווה את התכנית העסקית.

- ז. מיומנויות בתחום החברתי של ניהול שיחה ודיון, שכנוע ותהליכי קבלת החלטות, עבודת צוות וחלוקת תפקידים.
- ח. מיומנויות בתחום האישי כגון התמדה, הנעה פנימית, נקיטת יוזמה, סקרנות אישית, לקיחת אחריות ועצמאות.

5. הקניית כלים להבנת הגורמים המשפיעים על האדם בסביבה הסוציאוקונומית.

- א. בחינת התנהגות האדם בראייה הרחבה של מדעי החברה, האדם כיצור כלכלי רציונלי, האדם כיצור חברתי וההשפעות הפסיכולוגיות על ההתנהגות הכלכלית והצרכנית.
- ב. הבנת התנהגותו של הפרט בארגון כלכלי, תוך התנסות במיומנויות של עבודת צוות, שיתוף פעולה, הגדרת תפקידים, הדרכת עמיתים, ניהול זמן, תקשורת בין אישית, יכולת מו"מ.
- ג. יכולת לבחון להעריך ולאתר ממדי הצלחה או כשלון של מיזם כפרי.

6. הפנמת יעדים ערכים ועמדות בחברה הישראלית.

- א. התלמיד יהא בעל מודעות ותובנה לתופעת המיזמים, כחלק מצמיחה כלכלית, המהווה בסיס וערך קיומי לחוסנה של החברה והמדינה.
- ב. הפנמת ערכים מעולם היזמות והתעשייה המודרנית כדרך חיים.
- ג. חינוך למודעות טכנולוגית בסביבה משתנה, תוך הבנת הדילמות והמשמעויות הנגזרות מכך גם ברמה הלאומית.

ד. רכישת ידיעות ספציפיות המתייחסות לעסקים קטנים
ובינוניים בהתייחסות למשק והחברה הישראלית.
ה. הבנת תרומת העסקים הקטנים והבינוניים לתוצר בישראל ולהקטנת
הריכוזיות במשק.

2.2 התאמת התפיסה הרעיונית לשיקולי הדעת והצרכים:

להלן פירוט שיקולי הדעת בבסיס התפיסה הרעיונית שהנחתה אותנו בפיתוח התכנית "יזום וניהול
עסקים קטנים ובינוניים"

2.2.1 לתחום הדעת וארגונו -

הרצון הוא לחשוף את התלמידים לתחום הדעת של היזמות והחשיבה התעשייתית, כחלק מאשכול
מקצועות הלימוד לבגרות במסגרת מדעי החברה בכלל ומקצוע הכלכלה בפרט. רצון זה נובע
מהתפיסה כי היזמות הנה מרכיב חשוב בצמיחה הכלכלית עד כדי שנחשבת במחשבה הכלכלית
הניאו קלאסית כאחד מארבעת גורמי היצור בנוסף לקרקע, הון ועבודה – שהנם מרכיבים מסורתיים.
התלמידים מקבלים ידע תיאורטי רחב ומגוון מתחומי הדעת של היזמות והחשיבה התעשייתית.
הנושאים ופרקי התוכן, שנבחרו בתכנית זו נשענים בחלקם על פרקי תשתית, כדוגמת המעגל
התעשייתי, שיווק, ארגון וניהול עיסקי, תכנית עיסקית, ניהול פיננסי וכו'. נושאים אלו נלקחו מתוך
התוכנית הישנה ועודכנו ורועננו באמצעות ביבליוגרפיה והדגמות אקטואליות וחדשניות (ראה פירוט
בהמשך).

הייחודיות של תכנית זו הוא בהתמקדות בעסקים הקטנים והבינוניים בישראל. **עסקים בינוניים** הם
עסקים שגודלם עד 100 מועסקים ומחזור מכירותיהם קטן מ-100 מיליון ₪ בשנה. **עסקים קטנים**
המעסיקים פחות מ-100 איש מקובל לחלק לשתי קבוצות: עסק קטן מוגדר כעסק שגודלו עד 20

מועסקים או מחזור מכירותיו מגיע עד 10 מיליון ₪ בשנה, ועסק זעיר המוגדר כעסק שגודלו עד חמישה מועסקים או מחזור מכירותיו מגיע עד מיליון ₪ בשנה.

בתכנית זו נרצה להציג בפני התלמידים תמונת מצב של העסקים הקטנים והבינוניים בישראל. עסקים קטנים ובינוניים הם תנאי למשק יציב וצומח ולחברה שיוויונית יותר. תכנית זו תציג בפני התלמידים את ההישגים, האתגרים והקשיים עמם מגזר העסקים הקטנים והבינוניים בישראל מתמודד, בין היתר נציג גורמי סיוע שונים, דוגמת "הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים", המציעים מגוון כלים בתחום הליווי, הידע והמימון.

יישום הידע הלכה למעשה מתבצע על ידי התלמידים במסגרת כתיבת תכנית עיסקית שבה באים לידי ביטוי תחומי הדעת של היזמות והחשיבה התעשייתית (תכנית עיסקית, ארגון וניהול עסקי, שיווק וכו'). כמו כן התלמיד מתנסה בביצוע תרגיל יישומי בהערכת מיזם עסקי, בו יבטא את התובנות שהפנים במהלך הלימוד בתחום. בדרך זו של ארגון תחום הדעת נענה על מטרת העל שבבסיס התכנית – שילוב שלושת תחומי הדעת: תעשייה, יזמות ומיומנויות למידה של לומד עצמאי.

הכוונה ללמד תוכנית זו יחד עם **מקצוע הכלכלה** כאשכול של 5 יח"ל (פירוט בהמשך) היא ראשית המשך טבעי של ה"מסורת" בתיכון ש"י עגנון הנוקטת חלוקה דיכוטומית בין מקצועות מדעי החברה, כך שמקצועות הסוציולוגיה והפסיכולוגיה נלמדות בהרכב אחד מול יזמות וכלכלה שהנם הרכב חלופי, המוצע לתלמידים כאפשרות מוגברת ל – 5 יח"ל.

שנית ההשקה בין עולמות התוכן של היזמות והכלכלה, כפי שמשתקפים בשיקולים שלעיל, יוצרים קרקע משותפת והשלמה בין התחומים במסגרת הלימוד.

הדגמה - כאשר יזם יוצר תוכנית עסקית עליו לכלול פרק פיננסי הכולל דוחות ומושגים מעולם הכלכלה, בנוסף, לימוד מודלים במיקרו כלכלה, העוסקים במחסור, ויתור ובחירה בין אלטרנטיבות בכלכלה, או בניתוח כוחות השוק: ביקוש הצרכנים, היצע היצרנים המבוסס על פונקצית ייצור. מודלים אילו מבטאים דילמות עסקיות בהם עסוק היזם במהלך עבודתו השגרתית. הכרות עם מודלים אלו עשויה לסייע בתפוקות ובתוצאות העסקיות של המיזם.

כמו כן, רוב מקומות התעסוקה החדשים בישראל נוצרים על ידי עסקים חדשים. במסגרת לימודי כלכלה התלמידים לומדים על שוק העבודה בישראל, כך ששני המקצועות הנלמדים משלימים זה את זה. במסגרת לימודי מאקרו כלכלה העוסקים בתקציב הממשלה, בנקים סחר חוץ, והתצרוכות המצרפית של המשק, יוכל התלמיד לראות את ההשפעה של נושאים אלו על הפירמה – המיזם הבודד, מבחינת עבודה מול הבנק, תוך התייחסות למדיניות מוניטרית, או התייחסות לנושא המסים כתוצאה ממדיניות פיסקלית, וכן השפעות של צמיחה, אינפלציה, אבטלה ותמורות כלליות אחרות על שיקולי הדעת ודפוסי העבודה כיזם.

2.2.2. לחברה וצרכיה –

העסקים הקטנים והבינוניים סובלים מקשיים רבים מצד אחד, ומנגד תרומתם למשק רבה מאוד. חלקם של העסקים הקטנים מהווים 97.5 אחוזים מכלל העסקים בישראל. הם פועלים בכלל ענפי

המשק ותורמים כ-40 אחוזים מהתוצר המקומי בישראל. במהלך התקופה שבין שנת 2003 ל-2010 ירד במידה מועטה חלקם של העסקים הקטנים מתוך כלל המועסקים במשק, מ-46.5 אחוזים מהעובדים בראשית התקופה ל-45.5 אחוזים בסיומה. עם זאת, חלקם של העסקים הקטנים ביצירת מקומות עבודה חדשים במשק במהלך אותן השנים היה משמעותי מאוד. מתוך כ-410 אלף משרות שכיר חדשות של ישראלים שנוצרו במהלך התקופה הזו, למעלה מ-170 אלף נוצרו במגזר העסקים הקטנים. משמעות הדבר היא שמתוך כל 100 משרות חדשות 41.5 משרות נוצרו במגזר זה.

נתון מעניין עוד יותר נודע לתכונה שהיא ייחודית דווקא למגזר העסקים הקטנים בהיבט של תרומתם לשוק התעסוקה. בעוד עסקים גדולים, ובמידה רבה גם בינוניים, רגישים מאוד למחזורי הפעילות במשק, בעסקים קטנים הרגישות הזו פחותה בהרבה. בעסקים גדולים צמיחה או מיתון מורגשים מהר מאוד במצבת העובדים. תקופה מסוימת לאחר תחילתה של צמיחה ניתן לראות גל של גיוס עובדים, וכך גם זמן מה לאחר תחילתו של מיתון ניתן לראות גל פיטורין. בעסקים קטנים לעומת זאת המצב שונה. אינדיקציה אחת לכך ניתן למצוא בנתוני התעסוקה בישראל: אם עד שנת 2008 ירד חלקם של העסקים הקטנים בכלל התעסוקה במגזר העסקי, זמן מה לאחר פרוץ המשבר העולמי, בשנים 2009 ו-2010, חלקם החל דווקא לעלות.

נתון זה מתאים לתוצאות של מחקרים שנערכו בעולם הרחב, שמסקנתם היא שעסקים קטנים רגישים פחות גם לצמיחה וגם למיתון. לאחר פרוץ המשבר הכלכלי מספר המועסקים בעסקים הקטנים בישראל לא פחת, כפי שקרה בעסקים הגדולים. מה שכן קרה הוא שקצב הגידול במספר העובדים במגזר זה הואט. נתון זה מלמד על תרומתו הרבה של מגזר העסקים הקטנים ליציבותו ולחוסנו של המשק.¹

כיום בנתניה מתוך 3,400 עסקים 3,300 מוגדרים כעסקים קטנים. בישיבתה הראשונה של מועצת העיר לשנת 2014, החליטה העירייה ללכת לקראת בעלי העסקים הקטנים ולהפחית להם את הארנונה. הפחתת הארנונה לעסקים בסיווג "משרדים שירותים ומסחר" עד 1,000 מ"ר בכל העיר מטרתה הבאת עסקים חדשים לעיר נתניה. לטענת פיירברג "תעשייה ומסחר הם המקור הכלכלי העיקרי שעליהם נשענת הרשות המקומית, כאשר ההכנסה מהמסחר אמורה לסבסד את התושבים באותו אזור... הגידול בקליטת עולים חדשים בעיר, בשילוב עם הבריחה של המסחר לשלוש המועצות שמקיפות אותנו, ששטחן הכולל גדול פי עשרה משטחה של נתניה, גרם לפערים עצומים".²

---

¹ מתוך, "עסקים קטנים, תרומה גדולה", שלמה פיטירקובסקי, י"א בניסן תשע"ג

<http://www.inn.co.il/News/News.aspx/253350>

² מתוך אתר עיריית נתניה <http://www.netanya.muni.il/?CategoryID=1533&ArticleID=6836>

הטענה היא כי המרכזים בגעש, שפיים ויקום גורמים להרס של אזורי המסחר של נתניה, כך שנוצרת תחרות בלתי הוגנת במחירי הקרקע ובארנונה. במועצות האזוריות יצרו תחרות פרועה בכל תחום המסחר. הארנונה במועצות אלה, כפי שנקבע על ידי משרד הפנים, נמוכה מאוד. נוסף על כך, תושבי נתניה והסביבה שהיו קונים בעבר בנתניה, ומספקים פרנסה לבעלי העסקים בעיר, קונים היום בגעש, שפיים ויקום. פיירברג, מתחה ביקורת על פיתוחם של אזורי מסחר ותעסוקה בשפיים ובגעש, וטענה כי אלה פוגעים בתשתית הכלכלית של נתניה.

הסוגיה החברתית-כלכלית שהוצגה לעיל - שינויים מבניים בפריפריה החקלאית מחד, והשפעתם על המרכז העירוני מאידך, מייצגת באופן אוטנטי את מאפייני החברה והקהילה בהם חיים תלמידי ש"י עגנון, שהינם תושבי העיר נתניה.

2.2.3 התלמיד וצרכיו

התכנית מיועדת לתלמידי יא' הבוחרים לתגבר לימודיהם במסגרת מדעי החברה, בצירוף של כלכלה ויזמות, כאשר עליהם לבחור מקצוע מוגבר נוסף, שעל פי רוב הוא מגמת גיאוגרפיה ברמה של 5 יח"ל. כידוע, קיימים נושאים המשיקים בין שתי מגמות אילו, במסגרת מדעי החברה, ויתכן ערך מוסף במסגרת התכנית הייחודית העוסקת בעסקים קטנים ובינוניים ויכולה לשפוך אור בנושא המע"ר בכלכלה עירונית.

בנוסף, מדובר בתלמידים עיוניים מרמה סוציאקונומית ממוצעת, הבאים ממשפחות בהם ההורים שכירים בארגונים או עצמאים ובעלי עסקים קטנים, עובדה שיכולה להמחיש ולהקל את הנלמד במסגרת התוכנית בחיי משק הבית והעסק המשפחתי.

תלמידים אילו מהווים קהל יעד לשירותים המוצעים ע"י העסקים הקטנים והבינוניים בנתניה והסביבה: חנויות בגדים ונעליים, בתי קפה, מסעדות ועוד. עובדה זו מקרבת את חיי היומיום לנלמד בכיתה, ומהווה נושא אקטואלי שיסייע לתלמיד להבין טוב יותר את התהליכים המתרחשים סביבו תוך הענקת כלים להתמודדות עם המציאות, וכן יגרה סקרנותו לחקור מיזמים אותם מכיר (ויתכן אף שהינו צרכן שלהם), דבר שיפנה את עבודת החקר אותה צריך לבצע על מיזם עסקי.

כצרכני תקשורת התלמידים מוצפים במידע כלכלי, תעשייתי ויזמי שלעיתים קרובות הוא מורכב וקשה להבנה, הם זקוקים לכלים כדי לנווט בתוך שפע המידע ולשפר את יכולת ההבחנה והשיפוט שלהם בין מידע אובייקטיבי לדעה סובייקטיבית ובין אידיאולוגיות לאינטרסים. התכנית תגביר את מודעות התלמיד להבחנה זו. בנוסף מטרות העל של התכנית השלישית והרביעית עוסקות בפיתוח היכולת הישומית של התלמיד באמצעות קשר בין הרמה התיאורטית עיונית לניתוח מקרים מההווה היומיומית בחיי היזמות והתעשייה וכן בפיתוח לומד עצמאי בדגש על למידת חקר. לאורך כל התכנית יעסוק התלמיד במטלות הנגזרות ממטרות אילו כך שצרכי התלמיד הללו יקבלו ביטוי סיפוק ופיתוח באמצעות בחירת מטרות ופעילויות לימודיות אלו.

2.2.4. המורה ותפקידו

קיימים מספר שיקולים הקשורים בתפיסת בית הספר את המורה המלמד תוכנית זו ראשית עליו להיות בוגר מדעי החברה, אשר עבר הנחייה בבית הספר בנושא התכנית באחריות רכז מדעי החברה.

אחת המטרות של תכנית זו היא מיומנויות למידה של לומד עצמאי. לאור זאת הדגש המרכזי בתהליך ההוראה הוא לא עוד שינון החומר כי אם בחקירה ובשימוש משמעותי בידע. המטרה היא להכשיר לומד עצמאי, חושב ובעל מכוונות עצמית ללמידה. לומד היודע לעשות שימוש נכון במידע ולהפכו לידע. הכשרת לומד בעל מכוונות עצמית דורש שינוי מהותי בתפיסת ההוראה ותפקיד המורה בתהליך הלמידה.

לאור זאת, המורה צריך להיות בעל יכולת הנחייה וארגון. המורה יפעל בתכנית כמנחה ולא כמקור ידע. הדבר מתבטא בתכנית בריבוי פרוייקטים, סדנאות ועבודות בצוותים, במקום הרצאות פרונטליות.

בנוסף על המורה לעודד תלמידים להעלות רעיונות בדרך של דיון, שאילת שאלות, הסערת מוחות, וכלים נוספים המעודדים חשיבה מקורית ויצירתית, בדרך זו יטפח המורה לומד משכיל ואינטליגנטי. מאחר וקיים דגש על למידה עצמאית של הלומדים על המורה לאפשר לתלמידים להיחשף ולגלות מידע באמצעים מגוונים – אתרי מרשת, מידע כתוב, ספריה, מאגרי מידע וכו' כמו כן על המורה להתעדכן בעצמו באופן יומיומי ע"י חשיפה לעיתונים ומגזינים העוסקים בתחום. למורה תינתן אוטונומיה בצורת העברת החומר ובלבד שתהא ברוח התכנית הייחודית, כפי שמתוארת בתכנית זו. אוטונומיה זו חיונית להגברת מחויבותו והמוטיבציה שלו לתת ערכים מוספים משלו.

3. ייחודיות התכנית לבית הספר ש"י עגנון

3.1 כללי:

תכנית זו נכתבה, כאמור, כתוצאה משינוי בהתייחסות לתכנית הלימודים המקורית "יזמות והחשיבה התעשייתית-יזמות במגזר הכפרי", שנלמדה עד כה כתחום דעת הנלמד באופן ייחודי בבית ספר ש"י עגנון. התכנית נלמדה עד כה במתכונת שהתמקדה בהתפתחות מיזמים ישראלים עסקיים במושבים ובקיבוצים, מתוך תגובה לשינויים, שהמגזר הכפרי עבר בשנים האחרונות מהבחירות: כלכלית, חברתית, תעסוקתית, והדגימה התאמה הן של עסקים והן של אנשים לעולם משתנה זה.

מתוך האמור לעיל, ותוך התאמה לתיכון ש"י עגנון הוחלט לשנות את תכנית הלימודים ולהתמקד ב"יזום וניהול עסקים קטנים ובינוניים", כפאן ייחודי. ההתמקדות בהתפתחות עסקים קטנים ובינוניים, מהווה נושא אקטואלי ורלוונטי יותר עבור תלמידי ש"י עגנון מאשר מיזמים כפריים. כאמור, 97% מהעסקים בנתניה מוגדרים עסקים קטנים. התלמידים מהווים קהל יעד לשירותים ולמוצרים המוצעים על ידי עסקים אלה. עובדה זו מקרבת את חיי היומיום לנלמד בכיתה ותגביר את הסקרנות של התלמידים לחקור מיזמים עסקיים אותם הוא מכיר (ויתכן אף נמצאים בבעלות בני משפחה או מכרים שלו).

יתר על כן, התמקדות בעסקים קטנים ובינוניים, מרחיבה את אפשרויות החקר של התלמידים, שאינם מוגבלים עוד למיזמים כפריים. תלמיד יוכל לעבודת חקר כל סוג של מיזם עסקי העונה להגדרה של "עסק קטן ובינוני".

ענפי המשק והתעשייה בישראל מתפתחים ומשתנים במהירות כתוצאה מהתפתחות טכנולוגית, שינויים גלובליים וגידול באוכלוסייה. עובדות אלה מציבות בפני הכלכלה הישראלית והעסקים הקטנים והבינוניים יעדים, אתגרים וצרכים משתנים חדשים. עסקים קטנים ובינוניים הם תנאי למשק יציב וצומח ולחברה שוויונית יותר.

התכנית תכלול את פרקי התשתית נבחרים מתוך התכנית הקיימת, תוך שינויים והתאמה מחודשים, כאשר הדגש הלימודי בתכנית זו יהא על היבט היישום של היזמות והחשיבה התעשייתית תוך התמקדות בייזום וניהול עסקים קטנים ובינוניים. התכנית תעסוק בשאלות המרכזיות הבאות כדוגמא:

- מהם המניעים השונים ליזמות?
- האם וכיצד תורמים העסקים הקטנים והבינוניים לחברה ולכלכלה בישראל?
- מהם מאפייני היזמות בישראל?
- מהם הגורמים המשפיעים על הצלחת המיזמים או על כישלונם?

3.2 השוואה והסבר לפרקי התוכן בתכנית החדשה:

בתכנית הקיימת נלמדו 11 פרקי תוכן במהלך כיתה י' ויב'. התכנית כללה 180 שעות הכוללות מבחנים סיורים וכו'. רצף הפרקים היה:

1. מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית. 2. המעגל התעשייתי. 3. המפעל התעשייתי. 4. שיווק. 5. ארגון וניהול עסקי. 6. התכנית העסקית. 7. ניהול פיננסי. 8. היזם ותהליך היזום. 9. מיזמים בקיבוץ ובמושב. 10. תיירות כפרית- ענף יצרני במושב. 11. תרגיל ניתוח מיזם במגזר הכפרי.

פרקי התוכן שילמדו במתכונת דומה לפרקים שצוינו הם פרקים: 4, 5, 6 ו-7. הוחלט לאחד את פרקים 1, 2 לפרק אחד שיקרא **מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית**. הפרק כולל נושאים שנלמדו בשני הפרקים: מהי יזמות, המעגל התעשייתי, מקורות לרעיונות בתעשייה, פטנט ותהליך כתיבת פטנט ואבחון מוצר.

פרק **ארגון וניהול עסקי** – הורחב ונוספו לו תכנים העוסקים בניהול פרויקטים ומודיעין עסקי ככלי ניהולי. הביבליוגרפיה לפרק זה רועננה בהתאם.

פרק **מס' 3 המפעל התעשייתי הושמט** מהתכנית המעודכנת אולם הנושאים שנמצאו רלוונטים ממנו שולבו בפרק מס' 4 – ארגון וניהול עסקי. הנושאים ששולבו בפרק זה הם: ששת כובעי החשיבה על פי דה בונו, מבנים ארגוניים, ותרשים פרט ולוח גנט (ככלים לניהול פרויקט).

פרקים נוספים שהושמטו מהתכנית המעודכנת:

פרק 9 – מיזמים בקיבוץ ובמושב ו**פרק 10** תיירות כפרית. פרקים אלה אינם רלוונטים לתכנית הלימודים החדשה שמתמקדת בעסקים קטנים ובינוניים.

פרק 8 – הושמט מהתכנית המעודכנת אולם סוגי יזמים, מאפייני היזם ותיאוריות הניעה שולבו בפרק "עסקים קטנים ובינוניים", שנוסף לתכנית המעודכנת.

פרק שיווק - הורחב ונוספו לו נושאים חדשים: מצבי ביקוש, הזדמנויות צמיחה ומטריצת היועצים של בוסטון.

בהתאם לשינוי הרעיוני נוסף פרק תוכן חדש שעוסק **בעסקים קטנים ובינוניים**. פרק זה נכתב במיוחד לצורך התאמה ושינוי תכני הלימוד (מעבר מהתמקדות במיזמים כפריים להתמקדות במיזמים עסקיים קטנים ובינוניים). אי לכך הנושאים הנלמדים בפרק זה הם: סוגי עסקים, סוגי יזמים, מניעים ליזמות, נחיצות העסקים הקטנים והבינוניים למשק הישראלי, חסרונות ויתרונות העסק הקטן, דרכי מימון, מאפייני היזמות בישראל ועוד. נוספה ביבליוגרפיה חדשה בעקבות הוספת פרק זה.

השינוי בלימודים יהא באמצעות הרחבת פרקים אלו ברעיונות שנלקחו מפרקים שהושמטו מהתכנית. כמו כן הפרקים ירועננו ויגונו על ידי הוספת בבליוגרפיה חדשה, שימוש בהדגמות עכשוויות, עדכניות ורלוונטיות.

לפיכך התכנית המעודכנת תלמד באופן שיאפשר רכישת ידע, מיומנות, הבנה, ניתוח ויישום מרביים:

1. מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית
2. עסקים קטנים ובינוניים
3. שיווק
4. ארגון וניהול עסקי
5. תכנית עסקית
6. ניהול פיננסי
7. תרגיל ניתוח מיזם עסקי.

הערה: נוספו כ- 12 פריטים ביבליוגרפיים חדשים משתי סיבות: הוספת פרק חדש ועדכון הרשימה עם מקורות עדכניים יותר.

3.3. מספר יחידות הלימוד בתכנית ותיאורן:

- היקף הלימוד המוצע בסה"כ הוא של חמש יחידות לימוד, ע"פ החלוקה הבאה:
1. שתי יחידות לימוד ביזמות וחשיבה תעשייתית.
  2. שתי יחידות לימוד בכלכלה – ע"פ תוכנית הלימודים הקיימת (הבחירה בכלכלה כמקצוע שני פורטה ברציונאל בסעיף העוסק בתחום הדעת וארגונו).
  3. פרויקט ביזמות וחשיבה תעשייתית בהיקף של יחידה אחת-כתיבת תוכנית עסקית בצוות המונה ארבעה בעלי תפקידים.
- כלומר התכנית הייחודית בת 270 שעות – 3 יחידות לימוד, שילמדו במהלך כיתות יא' ויב', תלמידי החטיבה העליונה הניגשים לבחינות בגרות.
- היקף הלימוד הנדרש – 3 שעות שבועיות במהלך כיתה יא' 3 שעות שבועיות במהלך כיתה יב'. בכיתה יב' יתווספו למורה 4 שעות שבועיות המוקצות על פי מפתח לצורך הנחיית עבודה ביחידה החמישית במדעי החברה, לקבוצה בת 24 תלמידים, כלומר לצורך ליווי התלמידים בביצוע פרויקט קבוצתי של פיתוח מוצר חדש או שיפור מוצר קיים ע"פ תהליכי היזמות התעשייתית שנלמדו בתכנית.

• התכנית של שתי יחידות הלימוד ביזמות – 180 שעות:

כוללת את פרקי התשתית, המעודכנים, מהתוכנית המקורית- "יזמות במגזר הכפרי" וכן את לימוד נושא יזום וניהול עסקים קטנים ובינוניים (פרק 2), ובסה"כ מכילה את 11 פרקי הלימוד הבאים, שילמדו באופן תיאורטי, יישומי ואקטואלי:

מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית, עסקים קטנים ובינוניים, ניהול השיווק, ארגון וניהול עסקי, תכנית עסקית, ניהול פיננסי, ניתוח מיזם עסקי.

סדר הפרקים הנ"ל מכוון את הלומד לתחום הדעת באופן הדרגתי בכיתה לאחר שצבר מספיק כלים שיסייעו לו בהערכה, הסקה, שיפוט ביקורת של הנושא בכיתה יב' התלמיד יהא מסוגל לבצע תרגיל ניתוח מיזם וכתיבת תכנית עסקית בקבוצה.

(פירוט הפרקים בחלק ב' של התכנית).

• יחידת לימוד אחת – 90 שעות:

פרויקט קבוצתי וכתיבת תוכנית עסקית על שיפור או המצאת מוצר תעשייתי. התלמידים יחשפו לפרוייקט במהלך כיתה יא' כאשר הסבר על הפרוייקט בחירת נושא ואישורו וחלוקה לצוותים תעשה לפני היציאה לחופשת הקיץ, כאשר כל קבוצה תקבל אישור מהמורה המנחה להצעה המוגשת, בכדי שבמהלך החופשה יעשה חיפוש ביבליוגרפי ע"י התלמידים. בכיתה יב' ייכתב הפרוייקט הלכה למעשה בשילוב הלימוד של התוכנה הממוחשבת, ובהנחיה פרטנית של המורה. (ההצעה המקורית מצורפת כנספח).

חלוקת 90 השעות לצורך יחידה זו ישתרעו על פני השנתיים כאשר בכיתה יא' יוקדשו כ – 20 שעות לצורך הצגת הפרוייקט, הסבר מה נדרש מהתלמידים, סיוע בבחירת נושאים, חלוקה לקבוצות ובחירת אנשי צוות, וגיבוש ואישור הצהרת כוונות של הצוות הכוללת את שם העבודה, התלמידים, הנושא, תיאור המוצר, איך הגיעו למוצר, חלוקת התפקידים, איך תעשה בדיקת השוק, מהו התוצר הנלווה לעבודה (חוברת טכנית, יצירת פרסומת, תכנון דגם ויצורו)

וביבליוגרפיה ראשונית. 70 השעות הנותרות יתרכזו במהלך יב' לצורך הנחייה של כל צוות בנפרד, שבתוכן סדנא כללית להדרכה בנוגע לשימוש בתוכנת Multiplanner לבניית תכנית עסקית, וכן עזרה לכל צוות בהפקת התוכנית ע"ג המחשב. כמו כן קריאת פרקים שימסרו למנחה למתן משוב ותיקונים.

- ככלל יחולקו התלמידים לקבוצות בנות 4 תלמידים ע"פ חלוקת התפקידים המוצעים, במקרים חריגים בלבד, תאושר ע"י המורה, עבודה אישית במתכונת הישנה של התכנית המקורית – כלומר כתיבת תכנית עסקית על שיפור או המצאת מוצר באופן אישי.

- **לוח הזמנים המצופה במהלך יב':**

עד סוף אוקטובר –הצהרת כוונות מפורטת ומאושרת, מלווה בפריטים ביבליוגרפים מאושרים למבוא התיאורטי וכן נתונים מהשטח לתכנית העסקית – יצירת קשר עם ארגונים, מפעלים, אנשי קשר רלוונטים לעבודה. במקביל עריכת פרוטפוליו אישי לכל תלמיד.

חודשים נובמבר ודצמבר – מבוא ופרק תיאורטי אחרי משוב המורה, כתיבת התכנית העסקית בצוות כאשר כל איש צוות מתרכז בפרק הרלוונטי שלו, תוך שימוש בתוכנת Multiplanner לכתיבת תכנית עסקית, בליווי המורה. כל תלמיד משלים את התלקיט תוך התייחסות לתפקידו.

חודשים ינואר ופברואר - התרכזות בפרק הבחירה בפרוייקט וכתיבת הסיכומים הנדרשים, בצוות ובאופן אישי בתלקיט.

חודש מרץ – עריכה והגשה של כל העבודה, התלקיט האישי, וכן את התוצר הנלווה לעבודה.

חודש אפריל – שיחה בע"פ על תהליך העבודה, תכנון, שיקול דעת וקבלת החלטות, לצורך משוב וסיכום.

4. עקרונות דידקטיים מנחים להוראה - למידה – הערכה:

התכנית מותאמת לתלמידים הלומדים בחטיבה העליונה, ומהווה בסיס ורקע המסייעים לתלמיד לנתח מיזם עסקי ולבחור נושא ותפקיד ביחידה חמישית.

המורה ילמד את התיאוריות הקיימות וישים דגש על אקטואליה, יצירתיות, ישומיות, הדגמה וביקורת הקיימת במטרה לפתח חשיבה ביקורתית, יצירתית ומדעית. השגת המטרות המגוונות של התכנית דורשת שימוש בשיטות הוראה רבות ומגוונות ובעיקר בשיטת המאפשרות למידה עצמאית חוויתית ופעילה של הלומד.

לפיכך על המורה להדגיש את תהליכי הלמידה הבאים:

1. **שימוש בטכנולוגיות מידע ותקשורת** : שימוש באמצעים חזותיים: אנימציות, סרטונים והרצאות מוקלטות ביוטיוב, איתור מידע ברשת, שימוש במאגרי מידע ממוחשבים, סימולציות ממוחשבות, עריכת מצגות מונפשות לסיכום תהליך חקר, ניהול קבצים שיתופיים (google docs).
2. **יישומים** : לימוד באמצעות דיונים כיתתיים, עבודה בקבוצות, פרזנטציות, שימוש במודלים, כתיבת דוחות סרטים סיורים ותרגילים, תוך ניתוח אירועים ולמידה חוקרת מחיי התעשייה והיזמות העסקית בישראל. יישום נושא השיווק באמצעות תרגיל שיווקי של מגמת הלימוד.
3. **למידה חוקרת חוויתית**: הכנת עבודת חקר באמצעות שאילת שאלות, ניתוח והערכה, שימוש בסוגי חשיבה, יישום מודלים, בניית כלי מחקר, שימוש בשאלונים, ראיונות ותצפיות בנושא המיזמים העסקיים. בנוסף הכנת תוכנית עסקית בעבודת צוות במסגרת היחידה החמישית.
4. **עזרי הוראה**: שילוב בהוראה הרצאות מומחים מהשטח, ספרים לקריאה נוספת, סיורים לימודיים למרכז החוויה התעשייתית ולבחינת מפעלים ועסקים קטנים ובינוניים, סימולציות ממוחשבות ואחרות, סדנאות נושאיות, סדנא לכתיבת עבודה, כל זאת כדי לשפר את היכולת לזהות ולנתח אירועים תעשייתיים ויזמות עסקית.
5. **המורה כמנחה** : המורה ילמד את הרעיונות הכלליים את התיאוריות ואת המושגים המפורטים. התלמידים יעבו את החומר הנלמד באמצעות לימוד עצמי באמצעות חיפוש מידע ברשת וקריאת מאמרים בתחום, כך שהמורה פועל בתוכנית כמנחה ולא כמקור ידע בלעדי. מגמה זו תתבטא בריבוי פרויקטים ועבודות קבוצתיות ואישיות. בנוסף המורה מקצועי ואוטונומי בתחומו, מתפקידו להתעדכן בתחום הדעת, להביא אירועים אקטואליים לסביבת הלמידה, ללוות ולהנחות את הלומדים בניית מיזם ובכתיבת תוכנית עסקית.

6. הערכה: דרכי ההערכה יהלמו את דרכי ההוראה והלמידה בכך שיהיו מגוונים – יאפשר הערכת יכולות שונות בקרב הלומדים, ויתאימו לדרכי ההוראה השונות. תתקיים הן הערכה אישית של המורה והן של קבוצת הלומדים על פרוייקטים של קבוצות לימוד אחרות (לדוג' במסע הפרסום תתקיים הערכת עמיתים, יתקבל משוב על פרזנטציות), בכל פרק למידה תתקיים הערכת למידה מעצבת בהתאמה ע"י תרגילים אישיים וקבוצתיים כדוגמת תרגילי חשיבה, כתיבת חוברת טכנית, כתיבת דוח סיור, ניתוח סימולציה ממוחשבת, פרזנטציות בפני הכיתה, תכנון מסע פרסום קבוצתי, ניתוח אירועים כתובים, יישום ע"ג מחשב, ניתוח דוחות כספיים, חיבור שאלונים, שימוש נכון במודלים, פתרון בעיות באמצעות כלים של קבלת החלטות ואחרים שנלמדו, ועוד..

הערכת למידה מסכמת תתקיים:

1. בסיום מספר פרקי לימוד באמצעות מבחן אישי הכולל שאלות על הנלמד וכן יישומים כדוגמת היישומים שנעשו בזמן הלימוד.
2. כדי להעריך הטמעת כל החומר התיאורטי שהנלמד, חשיבה יצירתית, התייחסות למיזם מנקודות מבט שונות, ניתוח מעמיק של נתונים – תוך אימות אמינותם למקורות מידע ויכולות של עבודה בצוותים, על כל המשתמע מכך, יבצעו התלמידים תרגיל ניתוחי, העוסק בניתוח מיזם עסקי קטן/בינוני בזוגות, ופרוייקט כתיבת תכנית עסקית בצוות של בעלי תפקידים.

מרכיבי הציון הסופי:

1. ציון על פרויקט קבוצתי – יחידה חמישית – 90 שעות.
2. ציון על תרגיל ניתוח מיזם 30% משתי היחידות ביזמות.
3. מבחני מתכונת ובגרות 70% משתי היחידות ביזמות.

הערות:

- משקלו של תרגיל ניתוח מיזם עסקי מהווה **30%** מסך ההערכה בשתי יחידות הלימוד, מתוך רצון לשקף את משקל נושאי התוכן העוסקים בו 3 מתוך 7 פרקים בתכנית המהווים 30%: מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית, עסקים קטנים ובינוניים ותרגיל ניתוח מיזם עסקי.
אם כן תרגיל ניתוח המיזם מהווה כלי הערכה חלופי, המבטא את רציונאל ומטרות התכנית, ומותאם ללמידה חווייתית, פעילה הנעשית בצוות.
- **כלי הערכה מסכמים** מוצגים בהמשך התוכנית, כך שכלי הערכה לתרגיל הערכת מיזם יוצג **כנספח 1 לפרק 7** – ניתוח מיזם עסקי, ויכלול דף הנחייה לניתוח המיזם וכן מחוון להערכת ניתוח המיזם, ואילו כלי הערכה לפרוייקט כתיבת תכנית עסקית, מפורט בנספח המצורף כהצעה לפרוייקט יחידה חמישית.
- דוגמאות לסימולציה, ניתוח טקסט וטופס צפייה בסרט יוצגו **בנספח 2** כדוגמאות לשימוש **בכלי למידה** מגוונים.

5. נספח לעקרונות דידקטיים מנחים להוראה-הלמידה - הערכה

⋮

1. דוגמאות לדרכי למידה:

להלן דוגמאות כלליות לדרכי הלמידה בתוכנית זו, כמתבקש:

1.1. סימולציה, מפרק מספר 3 – **המפעל התעשייתי**, דוגמא לסימולציה העוסקת בהקמת מפעל תעשייתי באזורים גיאוגרפים שונים וע"י מומחים.

1.2. ניתוח טקסט, מפרק מס' 11 – **היזם ותהליך הייזום**, דוגמא לניתוח טקסט העוסק ביזם: האם כל אחד יכול להיות יזם? מאת דן וילנסקי מתוך יזמות תעשייתית בישראל.

1.3 דו"ח צפיה בסרט, מפרק מספר 1 – **מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית**, דוגמא לצפיה בסרט העוסק בחברת IDO המעצבת מוצרים תעשייתיים, בדרכים יצירתיות וארגונומיות באמצעות **סיעור מוחות**.

1.1. סימולציה

- הקע
בעקבות לימוד הפרק העוסק במפעל התעשייתי, הכרת התשתית הפיזית והטכנולוגית של מפעל, הבנת מכלול ההשפעות הגיאוגרפיות והאחרות על מיקום המפעל, והכרת המבנה אירגוני והתאמתו למפעל.
- המטרה
התנסות אישית וקבוצתית, בקבלת החלטות בקבוצות שונות, התנסות בניתוח, הפנמת ויישום ידע תיאורטי במטלה מעשית, כמו כן הצגת ממצאים בפני קהל, תוך אפשרות למשוב והגנה על תוצרים.
- הפעילות
חלק א'
הכיתה נחלקת לקבוצות בנות 4 תלמידים, כל קבוצה מקבלת על עצמה לתכנן מפעל (שהינו זהה במהותו לכל הקבוצות), התלמידים מגרילים איזור גיאוגרפי בישראל ומתוך כך מתחילים לתכנן את המפעל תוך ניתוח המיקום, האילוצים, היתרונות וההשפעות הסביבתיות האחרות הנגזרות ממיקום זה.
לאחר 20 דקות של תכנון, עליהם להציג במליאה את התוצר – ע"ג פלקט, תוך ציון דרך העבודה, ההחלטות שהתקבלו, וניתוח היתרונות (חוזקות), והחסרונות (אילוצים וחולשות) של מיקום סביבתי זה.
סבב של שאלות ותשובות של התלמידים לחברי הקבוצה בנושא התוצר.

חלק ב' –

חלוקה פנימית של כל קבוצה לבעלי תפקידים מרכזיים (מומחים) במפעל כגון מנהל שיווק, יצור, תכנון, כספים, משאבי אנוש וכו'. כעת במשך 20 דקות על הקבוצה להקים מפעל שהדגש הוא תרומת כל איש מקצוע לדין, מנקודת ההתמחות שלו. הצגת התוצר במליאה ע"ג פלקט משותף, אך המפורט ומוצג באופן אינדבידואלי ע"י המומחים, תוך התייחסות לדגשים בכל תחום.

חלק ג' –

חלוקה לקב' מקצועיות אחדות, כך שתיווצר קבוצה מומחים אחידה בתחום מסוים, (יצור, שיווק, משאבי אנוש), כשהמטרה לאחד לעבוד ולשפר את התכנון למפעל תוך התמקדות בהיבט המקצועי (ופחות דגש על ההיבט הגאוגרפי – סביבתי), תוך 20 דקות. הצגת התוצר במליאה, מתוך שאיפה להציג מודל אידיאלי ככל האפשר בתחום המוצג. סבב שאלות ותשובות של תלמידים לחברי הקבוצה בנושא התוצר.

סיכום

כל תלמיד עורך רפלקציה אישית, בכתב, על התהליך שעבר במסגרת הסימולציה, בה מפרט אלו תובנות רכש, ומהן הנקודות שעדיין נשארו פתוחות לבירור.

1.2. ניתוח טקסט

• רקע

בעקבות לימוד הפרק העוסק ביזם, מהן התכונות הנדרשות להצלחתו, כיצד מתכונן יזם לקראת הזדמנות, כיצד מזהה צרכים ואפשרויות ומה מאפיין פעילותו.

• המטרה

קריאה וניתוח אישי וקבוצתי של מאמר העוסק ביזם, תוך התייחסות לשאלות, מושגים תיאוריות, פעילויות ומפגשים שעסקו בתחום בכיתה.

• הפעילות

חלק א' -

קריאה אישית טקסט העוסק בשאלה האם כל אחד יכול להיות יזם?

חלק ב' -

חלוקת הכיתה לקבוצות של 3 תלמידים, כך שכל קבוצה עונה

ומתייחסת בכתב, תוך ציון מראה מקום בטקסט לאחת מהשאלות הבאות:

1. מהי תשובת מחבר המאמר לשאלה בה דן המאמר?
2. מה מאפיין את היוזמה הישראלית ומהן מגבלותיה?
3. השוו בין 2 המודלים המוצעים בטקסט לקראת יזמות מצליחה באמצעות 5 קריטריונים שונים אותם תבחרו.
4. בהנחה שהנכם יזמים בישראל באיזו מודל מבין השניים תבחרו לפעול ומדוע?
5. אתו בטקסט לפחות 5 מושגים מרכזיים, וקשר בינם לבין המושגים שנלמדו בכיתה, באמצעות הגדרה משותפת (מושגים זהים או חדשים).
6. כיצד מתבטא ההיבט התרבותי בטקסט בהקשר ליזמות, כפי שהוזכר בכיתה? (–האם יש הבדלים בין תרבותיים בתופעת היזמות)
7. באמצעות אחד המקרים המתוארים בטקסט, יישמו את תיאוריית ההנעה של מאסלו, תוך קישור והסבר את מניעי היזם או הקבוצה היזמית, המתוארים במקרה שבחרתם.

חלק ג' -

כל קבוצה מציגה את תשובתה לשאלה בפני הכיתה, תוך הערות והארות מצד התלמידים האחרים.

• סיכום

- א. כל תלמיד אוסף תשובות לכל השאלות באופן אישי במחברתו.
- ב. מתקיים דיון כללי על המאמר במה הוסיף על הנלמד בכיתה ואילו כיוונים חדשים פותח לימוד בהמשך.

1.3. ד"וח צפייה בסרט

רקע

• בעקבות לימוד הפרק העוסק ביזמות וחשיבה תעשייתית התלמידים לומדים טכניקות להעלאת רעיונות וביניהם, "סיעור מוחות".

המטרה

• צפייה מונחית תוך גירוי החשיבה ומתן דוגמא ויזואלית תקשורתית בסרט, המציג חברת עיצוב צעירה ודינמית, תוך מעקב אחר תהליך עיצוב מכשיר נייד באמצעות קבוצות מעצבים בזמן קצוב, במעין תחרות.

הפעילות

חלק א' -

הסבר בע"פ של המורה על מהות הסרט וכיצד מתקשר לנושא הנלמד חלוקה והסבר של דף לצפייה מונחית, שימולא ע" התלמיד באופן אישי.

חלק ב' -

צפייה משותפת בסרט IDO , תוך מילוי אישי ומהיר של דף התצפית ע"פ הנקודות הבאות:

1. שם חברת העיצוב –
2. המוצר נבחר לעיצוב –
3. פרופיל המעצבים (גיל, מין וכו') -
4. דרכים שנעשו לצורך גירוי החשיבה של המעצבים -
5. כיצד נעשה תהליך סיעור המוחות?
6. שלבי תהליך סיעור המוחות -
7. הדרכים בהם נבחרו הרעיונות הטובים -
8. שיטות איסוף מידע מהלקוחות הפוטנציאליים -
9. מה נעשה עם המידע שנאסף?
10. השיטה בה פעל כל צוות בתהליך העיצוב –
11. הכלים והאמצעים בהם השתמשו המעצבים
12. התוצרים -

חלק ג' -

חלוקה לקבוצות של 3 תלמידים, יצירת סיכום משותף ומעובה של דף התצפית תוך בירור נקודות שפוספו ע"י חברי הצוות.

חלק ד' -

סיכום במליאה של הסרט מבחינה חווייתית וכן ע"פ הנקודות – פרטי התוכן שסיכם כל צוות, (על כל נקודה עונה צוות אחר).

סיכום

כל זוג תלמידים מגישים מטלת סיכום בה מיישמים 5 מושגים שנלמדו בהקשר לפרק עיצוב או יישום מודל העיצוב של מונריי ע"פ הסרט בו צפו.

2. רשימת סרטים, סיוורים והרצאות אורח:

2.1 סרטים:

1. קלטת סרטי תעשייה (כל שלבי המעגל התעשייתי) – העמותה לקשרי תעשייה עם הקהילה.
  2. הפרק הכלכלי מהסדרה "תקומה" – רשות השידור
  3. מצורף לרעיון – סרט אנימציה "הכינה נחמה" – מאחורי הקלעים.
  4. מהון להון על שוק ההון – האוניברסיטה הפתוחה
  5. IDO - חברת עיצוב תעשייתי, פרק מתוך הסדרה עובדה, ערוץ 2.
  6. קח יוזמה - האוניברסיטה הפתוחה
  7. תיק עסקי - האוניברסיטה הפתוחה.
- המלצה לצפייה עצמית בסרטים מסחריים העוסקים בנושאים כלכליים וביזמות כמו: בילי אליוט, רוג'ר ואני, נערה עובדת, וולסטריט, בתו של כורה הפחם, עיר האלוהים, עגבניות ירוקות מטוגנות, חלום אמריקאי, ללכת עד הסוף ועוד...

2.2 סיוורים:

1. סיור ב"חווידע" – בבית התאחדות התעשיינים ליום סדנאות מרוכז.
2. סיור למפעלים תעשייתיים כמו טמפו – נתניה, ידיעות אחרונות – ת"א, קוקה קולה – בני ברק, טבע - כפר סבא, חברות היי טק.
3. מיזמים עסקיים - ביקור בעסקים קטנים ו/או בינוניים בנתניה והסביבה כמו: מחלבה ויצור גבינות בכפר הרואה, בתי קפה בנתניה והסביבה, גלריות לתצוגה וממכר מוצגים, גני אירועים חנויות המתמחות בעיצוב בגדים וחפצים, מועדוני ריקודים, פאבים, וכו'.

2.3 הרצאות אורח:

1. תיאום הרצאות באמצעות התאחדות התעשיינים ע"פ רשימת נושאים כמו: צורך רעיון מוצר - אברהם אפורי – חממות טכנולוגיות ופטנטים; שיווק ופרסום - סמנכ"ל שיווק - לידור כימיקלים.
2. מנכ"ל מט"י נתניה או חדרה בנושא יזמות באיזור.
3. יזם / יזמית – סיפור אישי – הצלחה ו/או כשלון של מיזם.

6. כותבי התכנית ושותפיה

כתיבת התכנית התבססה, כאמור, בפרקי התשתית על תוכנית הלימודים יזמות וחשיבה תעשייתית-יזמות במגזר הכפרי" שנכתבה על ידי **אורלי אוריון** – מורה לכלכלה ויזמות, בתיכון ש"י עגנון נתניה, אשר השתלמה בהשתלמויות מורים בנושא, השתתפה במועדון מורי יזמות, לימדה בחנה וכתבה בחינות בגרות בתחום משנת 1998.

השינויים ההתאמות והפרקים היחודיים העוסקים במגזר הכפרי נכתבו ע"י **ימית אדרי** – מורה לכלכלה ויזמות, בתיכון ש"י עגנון נתניה, אשר השתלמה בהשתלמויות מורים בנושא, לימדה, בחנה וכתבה בחינות בגרות בתחום מאז שנת 2004.

בהזדמנות זו ברצוני להודות לגברת **אורלי אוריון**, שהכניסה אותי לצוות מורי יזמות, הנחתה אותי לאורך השנים, תמכה וסייעה לי בעריכת השינויים.

חלק ב':

בחלק זה יוצגו פרקי התוכנית המפורטים, הכוללים את המטרות האופרטיביות של התכנית בכל פרק, פירוט הרעיונות והמושגים המרכזיים של התכנית בכל פרק, טבלת התכנים והזמן של התכנית על פני יחידות הלימוד בפירוט של עד 5 שעות לימוד, תוך הלימה למטרות, לרעיונות ולמושגים המרכזיים.

1. המבנה הדידקטי של פרקי התכנית:

הפרקים מחולקים כך שבכל פרק מוצגות השאלות המרכזיות, שתפקידן לעורר חשיבה וסקרנות של התלמידים, תוכנית הלימודים עוסקת בשאלות אלו ומאפשרת דיונים ויישומים מעמיקים. לגבי כל נושא מפורטים הרעיונות המרכזיים, התיאוריות, המושגים, המודלים הרלוונטיים, בצד יישום הלמידה במטרה להדגיש את הרלוונטיות, האקטואליזציה של התחום לחיי היומיום, להעלות את מעורבות הלומד והמלמד, להדגיש את דרך הלמידה החוויתית – האישית ו הקבוצתית וליצור אצל התלמיד גישה מדעית, חוקרת וביקורתית.

בניית התכנית נעשתה בזיקה לרעיונות החדשניים של החשיבה החינוכית. בתכנית הושם דגש על חשיבה מסתעפת ופתוחה פעילות עצמית רבה של התלמידים, תירגול בצמדים ובקבוצה ושימת דגש על הלימוד העצמאי. כאמור, בפני התלמיד יוצבו שאלות ודילמות שמטרתן לעודד חשיבה עצמאית יצירתית ומתן פתרונות שאינם שגרתיים, תוך קיום גירוי הסקרנות האינטלקטואלית.

מבנה הפרקים בתכנית:

1. שם הפרק ומיקומו בתכנית.
2. שאלות בהן דן הפרק.
3. רעיונות מרכזיים בהם תשובות לשאלות שהוצגו, המנוסחים כמטרות אופרטיביות ברמות שונות ע"פ הטקסונומיה של בלום.
4. פירוט המושגים העיקריים בפרק הלימוד.
5. הצעות ליישום התכנים תוך מגוון רעיונות לפעילות יחידנית קבוצתית וכיתתית להפנמה ותרגול החומר הנלמד.

פרק 1: מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית

שאלות בהן דן הפרק:

- מהי יזמות?
- כיצד נולדים רעיונות חדשים?
- מהם ששת שלבי המעגל התעשייתי?
- מהי חשיבות המשוב בתהליך התעשייתי, וכיצד הוא מתבטא?
- מהם המקורות לרעיונות בתעשייה?
- מהו פטנט ותהליך כתיבת פטנט?
- כיצד נעשה איבחון מוצר? מהו עץ מוצר?

רעיונות מרכזיים

- התלמיד ידע מהי יזמות ויחשף למספר הגדרות.
- התלמיד ידע ויבין שתעשייה מגלמת תהליך יצירתי של פיתוח מוצרים כמענה לבעיות, אתגרים וצרכים.
- התלמיד יזהה וידגים את שלבי המעגל התעשייתי ואת הקשרים בין השלבים השונים.
- התלמיד יכיר ויתנסה בטכניקות להעלאת רעיונות ויקשר את תהליך סיעור המוחות לתהליך היזמי.
- התלמיד יכיר את המודל לאבחון מוצר ויתנסה בו.

מושגים:

יזמות, תעשייה, סיעור מוחות, מודיעין תעשייתי, ריגול תעשייתי, מעגל תעשייתי, בדיקת שוק, ייזום, מו"פ, שיווק, תכנון וייצור, פס ייצור, משוב, מודל אבחון מוצר, חוברת טכנית למשתמש, פטנט.

יישום:

- הצגת רציונל התכנית.
- תרגיל חשיבה יצירתית וסיעור מוחות ב"חפצים משונים" – תרגיל קבוצתי, סיכום במליאה.
- שילוב של הרצאת יזם מהשטח – תעשיין יזם.
- צפייה בסרטי תעשייה וניסיון להגדיר את המושג מעגל תעשייתי.
- כתיבת חוברת טכנית למשתמש למוצר באופן קבוצתי וכיתתי.
- הצגת דגם 6 השלבים
- סיור במפעל ובחוויה תעשייתית וכתיבת דו"ח סיור בהתאם להנחיות שנלמדו.
- תרגול אבחון מוצרים
- למידת תהליך כתיבת פטנט ומקורות לרעיונות בתעשייה.

פרק 2: עסקים קטנים ובינוניים

שאלות בהן דן הפרק:

- מהו עסק זעיר, עסק קטן, ועסק בינוני? (סוכנות לעסקים קטנים עמ' 21)
- מהם היתרונות וחסרונות העסק הקטן (אקרשטיין עמ' 27)
- סקירה של מצב העסקים הקטנים והבינוניים בישראל (סוכנות לעסקים – עמ' 7)
- מהו יזם ומהן התכונות הנדרשות להצלחתו?
- מה מניע ומדרבן את היזם ליזמות?
- מהם השלבים העיקריים בתהליך היזמות?
- מהם הכשלים והחסמים עמם מתמודדים יזמים ועסקים בישראל? (חוברת נתונים כלליים)
- מהם גורמי הסיוע ליזמים ועסקים בישראל? (אקרשטיין + מטי)
- מהם מאפייני היזמות בישראל?

רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יפרט את מאפייניו של יזם מצליח ויסביר כיצד תורמים הללו להצלחתו.
- התלמיד יבחין בין יזם עצמאי למוסדי.
- התלמיד יבחין בין משתני רקע דמוגרפיים ונתוני רקע אישיים של היזם.
- התלמיד יכיר את המניעים השונים ליזמות.
- התלמיד יכיר את תיאוריית המוטיבציה – הנעה של מאסלו ויקשרם למניעי היזם.
- התלמיד יזהה את השלבים השונים בתהליך היזמות.
- התלמיד יבין את הצורך, הנחיצות והיתרון הכלכלי של יזמות עסקית למשק הישראלי
- התלמיד יכיר נתונים כלליים אודות העסקים הקטנים והבינוניים בישראל.
- התלמיד יכיר את עיקרי החסמים והכשלים עמם מתמודדים היזמים והעסקים הקטנים ובינוניים בישראל והקשיים הנגזרים מהם.
- התלמיד יכיר את החסרונות והיתרונות של העסק הקטן.
- התלמיד יכיר את גורמי הסיוע ליזמים בישראל. (אקרשטיין + מטי" + סוכנות לעסקים קטנים ובינוניים).
- התלמיד יכיר דרכי מימון להקמת עסק: בנקים, מימון באמצעות משקיע (פסיבי, אקטיבי או אסטרטגי) וקרנות מימון (המדריך השלם ליזמות עסקית)
- התלמיד יתוודע למאפייני היזמות בישראל: יזמות בחתך מגזרי, גיל היזמות בישראל, היקף השקעה, יזמות טכנולוגית (בינונית/גבוהה), מניע ליזמות (כורח/בחירה), חדשנות טכנולוגית, רמת ההשכלה (עמ' 26-16, דוח לאומי יזמות בישראל, 2007).
- התלמיד ידע להעריך ולאבחן מיזמים/ עסקים על פי מאפיינים אלו.
- התלמיד יכיר את תרשים שלבי הפעילות היזמית, וידע לזהות שלבים אלו בעסקים קיימים (דוח לאומי ליזמות בישראל, עמ' 9).

- התלמיד ידע מהן הפעולות הפורמליות הנחוצות לפתיחת העסק: קבלת רשיון עסק, רישום במוסדות המס, רישום בעירייה, בחברת חשמל, ב"בזק" ועוד.

יזם, מנהל, מוטיבציה והנעה, סולם הצרכים של מאסלו, משקיע אקטיבי/פסיבי/אסטרטגי, עסק קטן, עסק זעיר, עסק בינוני, מט"י, יחפ"כ, חממה עסקית, מסק"ים, חקיקה, רגולציה, מימון, יזמות, יזמות של עסקים צעירים (TEA), עסקים ותיקים (EB).

יישום:

- צפייה בסרטי תעשייה וניסיון להגדיר את המושג מעגל תעשייתי.
- כתיבת חוברת טכנית למשתמש למוצר באופן קבוצתי וכיתתי.
- הצגת דגם 6 השלבים.
- תרגיל תשומות ותפוקות על המעגל התעשייתי בקבוצות.
- סיור במפעל תעשייתי ובמיזם עיסקי וכתיבת דו"ח סיור בהתאם להנחיות שנלמדו.
- תרגול אבחון מוצרים.
- למידת תהליך כתיבת פטנט ומקורות רעיונות בתעשייה.

פרק מס' 3 : ניהול השיווק

שאלות בהן דן הפרק:

- מהו שיווק ומטרותיו?
- מהם מצבי הביקוש הקיימים?
- מהם הדרכים להערכת תיק מוצרים של פירמה?
- מהם השיקולים בתכנון עסקים חדשים?
- מהן הגישות השונות לניהול השיווק?
- מהם המשתנים הכלולים בתמהיל השיווק?
- כיצד מבצעים סקר שוק?
- מהו שלב הפרסום ומהן השלכותיו?
- מהם כלי החשיבה בהם משתמש איש שיווק?
- איך מתכננים מסע פרסום למוצר או שירות?
- מהן האסטרטגיות כניסה לשווקים בינלאומיים?
- מהו שיווק בינלאומי?

רעיונות מרכזיים

- התלמיד יכיר, יגדיר ויבין את המושגים שיווק, יתרון תחרותי, ויבחין בין שיווק ומכירות.
- התלמיד יבין כי אחת המטרות העיקריות בשיווק היא שליטה בביקוש.
- התלמיד ידע להבחין בין שבעה מצבי ביקוש: שלילי, אין ביקוש, חבוי, בשפל, לא סדיר, מלא וביקוש ביתר.
- התלמיד ידע להעריך תיק מוצרים של פירמה על פי מטריצת יעוצי בוסטון.
- התלמיד יכיר הזדמנויות צמיחה בתכנון עסקים חדשים: צמיחה מוגברת, צמיחה משלבת וצמיחה בהגוונה.
- התלמיד יכיר את מטרות השיווק, וידע למצב מוצר.
- התלמיד יבחין בין גישות שונות בשיווק – הייצור, המוצר, המכירות, השיווקית והשיווקית-חברתית.
- התלמיד יבין את השפעת השינויים בהרכב המשתנים על ביקוש השוק – מוצר, מחיר, מאמץ קידום מכירות ומיקום. (תיאורית 4 הממ"ם).
- התלמיד יגדיר וידע לנסח שאלות לסקר שוק, כמו כן יכיר שיטות שונות לביצוע סקרים, יכין סקר יעבד נתונים, ינתח במדגם ובאוכלוסייה, ירכז ממצאים ויצגם, יסיק מסקנות וימליץ המלצות.
- התלמיד יכיר ויתנסה במודל SWOT לניתוח חולשות חוזקות הזדמנויות ואיומים בתחומי השיווק.
- התלמיד יכיר ויתנסה במודל חמשת הכוחות של פורטר לבחינת מידת האטרקטיביות הרווחית של שוק או פלח שוק מסויים.

התלמיד יכיר את חמש אסטרטגיות הכניסה לשווקים בינלאומיים: יצוא ישיר, יצוא עקיף, רישוי, מיזם משותף, השקעה ישירה.

- התלמיד יכיר את חמש אסטרטגיות הכניסה לשווקים בינלאומיים: יצוא ישיר, יצוא עקיף, רישוי, מיזם משותף, השקעה ישירה.
- התלמיד יכיר אסטרטגיות התאמה/ אחידות לפי תמהיל השיווק: תמהיל שיווק אחיד / תמהיל שיווק מותאם.
- התלמיד יבין את הצורך בפרסום, יכיר גישות שונות בפנייה הפרסומית - חד צדדית, דו צדדית, משוואה, פנייה לרגש. יכיר ערוצי פרסום שונים על יתרונותיהם, יתכנן יבצע וינתח מסע פרסום.

מושגים:

מערך השיווק, תמהיל השיווק, פילוח שוק, מחקר שוק, מיצוב, חלון הזדמנויות, מחזור חיי מוצר, צינורות שיווק, פרסום, חשיבה מקורית, חדשנות, רפלקציה, צרכים, רצונות, ביקוש, אסטרטגיה שיווקית, מסע פרסום, תקשורת, שינוי עמדות, העברת מסר, מודל SWOT, מודל חמשת הכוחות של פורטר.

יישום:

- הרצאה בנושא שיווק, הכנה להרצאה באמצעות שאילת שאלות, וסיכומה באמצעות דו"ח.
- ניתוח אירועים בתחום השיווק – מעיתונים, ספרים, מדיה. וכן ניתוח פרסומות, שימוש במודל SWOT, מודל חמשת הכוחות של פורטר ומטריצת היועצים של בוסטון.
- תרגול וניתוח הזדמנויות צמיחה של עסקים חדשים מתוך אירועים.
- זיהוי מצבי ביקוש מתוך אירועים ובחירת מטלות שיווקיות בהתאם.
- הכנה וביצוע של מסע פרסום בערב מגמות שנתיות, תחרות בין קב' לימוד, הערכת עמיתים, הגשת פורטפוליו הכולל את כל השלבים.
- איתור צרכים, מתן פתרונות, פילוח שוק והכנת סקר שוק וניתוחו.
- הפעלת חשיבה יצירתית ורפלקטיבית באופן מודע תוך עיסוק בהיבטי השיווק, שימוש בפנטזיה, דמיון והמצאה בתרגילי שיווק אישיים וקבוצתיים.
- לימוד תכנון וניהול אסטרטגיות שיווק כלל עולמית.

פרק מס' 4 : ארגון וניהול עיסקי

שאלות בהן דן הפרק:

- מהם ארגונים ?
- מהם היעדים והמטרות של הארגון?
- מהם מאפייני / תכונות הארגון?
- כיצד למיין ארגונים לפי טיפוסים?
- כיצד התפתחה החשיבה הניהולית?
- מהם הסוגים השונים של מבנים ארגוניים?
- מה ההבדל בין יעילות ארגונית לאפקטיביות ארגונית?
- מהם הכלים המסייעים בקבלת החלטות ?
- מהו פרוייקט וכיצד מנהלים פרוייקט?
- כיצד המודיעין העסקי משמש ככלי ניהולי?
- מהם ששת כובעי החשיבה של דה בונו?

רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יגדיר את המושג ארגון.
- התלמיד יכיר את תכונותיהם של הארגונים: רשמיות, חלוקת עבודה, מדרג סמכויות, מרכז, התמחות, אחידות, תיאום, ושיתוף פעולה.
- התלמיד יגע למיין ארגונים לפי הטיפולוגיה של בלאו וסקוט.
- התלמיד יכיר תצורות טיפוסיות של מבנים ארגוניים: פונקציונאלי, חטיבתי, מטריצי.
- התלמיד יכיר את מדרג הסמכות בארגון: צמרת הארגון, מנהלי ביניים ומבצעים מן השורה.
- התלמיד ידע להבחין בין מבנה ארגוני תלול למבנה ארגוני שטוח ויעמוד על השפעת מוטת השליטה על מבנה הארגון.
- התלמיד יבחין בין יעילות ארגונית לאפקטיביות ארגונית.
- התלמיד יכיר גישות שונות בניהול: הגישה הבירוקרטית, גישת הניהול המדעי, יחסי אנוש, גישת המערכות, TQM, MBO (ניהול לפי יעדים).
- התלמיד יכיר את הכלים המסייעים בקבלת החלטות : מודל גופר ותרשים עצם – דג.
- התלמיד יזהה, ידגים וינתח את המבנה הארגוני העקרוני של ארגון / מפעל תעשייתי.
- התלמיד ידע להבחין בין שלושה סוגי תהליכי ייצור עיקריים בפרוייקט: ייצור המוני, ייצור סדרתי ופרוייקט .
- התלמיד יבין את מורכבות הפרוייקט והסיבות לביצועו בידי צוותים ו/או מספר ארגונים .

- התלמיד יכיר מבנים ארגוניים מקובלים במסגרת פרויקטים: מבנה פונקציונלי, מבנה פרויקטלי, מבנה מטריציוני.
- התלמיד יעריך מבנים ארגוניים לצורכי פרויקט בהתאם לחסרונות והיתרונות של כל מבנה ארגוני.
- התלמיד ידע להשתמש במודלים לתזמון פרויקטים: תרשים גנט, תרשים רשת (AOA) ותרשים רשת (AON).
- התלמיד יבין את חשיבות המודיעין העסקי ככלי ניהולי.
- התלמיד יכיר את מערכת המודיעין העסקי (איסוף, הערכה, אחסון, ניתוח והפצה) ואת מקורותיה.
- התלמיד ידע מהם "ששת כובעי החשיבה" של דה בונו ויבין את תרומתם לתהליך קבלת ההחלטות בארגון.

מושגים:

ארגון, ארגון עסקי, ארגון לעזרה הדדית, ארגונים ציבוריים, ארגונים שירותיים, מטרות רשמיות, מטרות תיפעוליות, צמרת הארגון, מנהלי ביניים, מבצעים מן השורה, יעילות לעומת אפקטיביות, מוטת שליטה צרה, מוטת שליטה רחבה, מודל גופר, תרשים עצם-דג, פרויקט, תרשים גנט, תרשים רשת (AOA), תרשים רשת (AON), מודיעין עסקי פורמלי, מודיעין עסקי לא פורמלי, ריגול תעשייתי, "ששת הכובעים".

יישום

- ניתוח בעיות באמצעות מודל גופר ותרשים עצם דג בקבלת החלטות.
- ביצוע תרגיל לשרטוט מבנים ארגוניים של חברות שונות על סמך מחקר באינטרנט.
- לימוד מיון ארגונים לפי טיפוסים.
- לימוד היעדים והמטרות של ארגונים.
- לימוד הסוגים השונים של מבנים ארגוניים.
- לימוד תכונות הארגון.
- לימוד המושגים יעילות ואפקטיביות ארגונית תוך התייחסות לגישת ניהול לפי יעדים.
- לימוד התפתחות התיאוריות העוסקות בניהול הארגון לאורך המאה ה-20.
- לימוד תהליכי ייצור עיקריים בפרוייקט.
- לימוד מבנים ארגוניים מקובלים בפרוייקט.
- לימוד תיאורטי של תרשים פרט ולוח גאנט ככלי עזר בניהול פרויקט ותרגול שלהם.

- לימוד המודיעין העסקי ככלי ניהולי – חשיבותו לקבלת ההחלטות, יתרונות שהוא מקנה ותהליך.

פרק מס' 5 : התוכנית העסקית

שאלות בהן דן הפרק:

- מהי מהות התכנית העסקית?
- מי זקוק לתכנית עסקית ומהן מטרתיה?
- מהם סביבה עסקית, ניתוח סיכונים ומתי משנים תכנית עסקית?
- כיצד כותבים תכנית עסקית ומתי?
- אילו סוגי הערכות ותחזיות כלולות בתכנית?
- כיצד מציגים תכנית עסקית?

רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יהיה מסוגל לפתח ולהציג תכנית עסקית למוצר.
- התלמיד יתרגל ויבנה תכנית באמצעות תוכנת מחשב multiplaner.
- התלמיד יכיר בתכנון של התכנית העסקית ככלי עסקי וככלי חשיבה.
- התלמיד יבין את מהות התכנית העסקית: הגדרה, מי זקוק לתכנית עסקית ומטרתיה.
- התלמיד ידע את עקרונות מנחים לכתיבת תכנית עסקית.
- התלמיד יכיר את סדר פרקי התכנית העסקית: סיכום מנהלים, שוק ואסטרטגיה שיווקית, תחזית מכירות, תכנית מחקר ופיתוח, תכנית הייצור, ארגון ניהול וכח אדם, ניהול פיננסי, גורמי סיכון ואי וודאות.

מושגים

תכנית עסקית, תיאור מוצר, אסטרטגיית שיווק, תוכניות מו"פ, יצור, כספים, ניתוח סיכונים, ניתוח מתחרים, מקורות מימון, פרזנטציה, עירוי מחשבתי ואקראי.

יישום

- כתיבת תכנית עסקית למוצר חדש באמצעות תכנת multiplanner.
- יצירת רעיון למוצר בשיטות להעלאת רעיונות ובניית תוכנית עסקית עבורם בקבוצות.
- הצגת התכנית העסקית במשחק תפקידים יזם מול משקיע פוטנציאלי באמצעות מצגות P.P.
- ניתוח והסקת מסקנות בעקבות פרזנטציות, ע"ג דוחות המציינים בעיות וחוסרים בתוכניות שהוצגו.
- לימוד חלקי התוכנית באופן תיאורטי והצגת התוכנית הממוחשבת תוך התנסות.

פרק מס' 6 : ניהול פיננסי

שאלות בהן דן הפרק:

- מהו ניהול פיננסי ומהם מרכיביו?
- באילו שיטות מציגים מידע הקשור לכספים?
- מהם השיקולים הכספיים בתהליך קבלת ההחלטות?
- מהם הדוחות הכספיים המרכזיים לניהול מיזם?

רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יכיר סוגי התאגדויות שונות.
- התלמיד יבין את סוגי ניירות הערך השונים שהמפעל מנפיק – מניות, אגרות חוב.
- התלמיד יבין ויישם את הדו"חות הכספיים השונים שעל המפעל לפרסם: מאזן, דו"ח רווח והפסד.
- התלמיד יכיר וידע לחשב נקודת איזון, וינתח באמצעותה חברות על מנת להגיע לריווחיות גם באמצעות תוכנת multiplanner.
- התלמיד יכיר ויישם שיטות שונות להמחרת המוצר (כאסטרטגיה שיווקית) – לפי עלות ולפי ערך ויבין כיצד מתחלק מחיר המוצר לאורך שרשרת השיווק.
- התלמיד יכיר ויישם שיטות שונות לתמחור המוצר.

מושגים:

מאזן, דו"ח רווח והפסד, תמחיר, המחרה, הוצאות קבועות, הוצאות משתנות, נקודת איזון, תשקיף, דיבידנד, קוסט פלוס, אסטרטגיית גריפה, אסטרטגיית חדירה, מחירי היצף, מחיר למפיץ, מחיר לצרכן, עץ מוצר, רווח גולמי, רווח נקי, מסים, סובסידיות, תזרים מזומנים

יישום:

- קריאת דוחות כספיים, הבנתם וניתוחם.
- לימוד סוגי התאגדויות, וסוגי ניירות ערך שמפעל יכול להנפיק.
- זיהוי המושגים הרלוונטיים של הפרק על גבי הדוחות, התרשימים והגרפים הכלכליים.

- חישוב נקודת איזון ע"פ נתונים, וניתוח מצב חברות תוך מתן המלצות לריווחיות, תוך התייחסות להיקף המכירות והעלויות. (שימוש בתוכנת multiplaner כלי עזר ממוחשב בנושא נקודת האיזון).
- תרגול בתמחור מוצר באמצעות עץ מוצר מנקודת מבט יצרנית.
- תרגול
- מציאת דמיון ושוני שבין תמחור להמחרה.

פרק מס' 7 : תרגיל ניתוח מיזם עסקי

שאלות בהן דן הפרק:

- כיצד מנתחים מיזם?
- כיצד מגדירים נושא / בעיה באופן ספציפי ומדויק?
- מהו קשר בין משתנים וכיצד הוא מוצג?
- מהן הסוגיות והתחומים שיבדקו או כיצד מבחינים הן עיקר לטפל?
- מהם כללי השימוש ביבליוגרפיה?
- מהן שיטות מחקר המקובלות?
- מהם השלבים בהגשת התרגיל, ומה מבנהו?

רעיונות מרכזיים:

- התלמיד יאתר סוגיות המרכיבות את תהליך הקמת ותפעול מיזם, מתוך החומר העיוני שנלמד, ומתוך מודל הסוקר תהליך הקמת עסקים קטנים ובינוניים ויגזור בהתאמה רעיונות ושאלות לבדיקת וניתוח מיזם.
- התלמיד יתאים חומר ביבליוגרפי לנושא הניתוח, כפי שהוגדר, וידע להשתמש נכון בחומר ביבליוגרפי, כלומר עיבוד ולא העתקה, כמו כן יישם כללי כתיבה ביבליוגרפיים.
- התלמיד יבחין בין שיטות לאיסוף נתונים כדוגמת ראיון, שאלון, ניתוח תוכן, תצפית, ויישם בתרגיל שיטה אחת.
- התלמיד יציג, ינתח, יסיק ישווה ויעריך בהתאם לחומר העיוני ובהתאם למודל הקמת ותפעול מיזם את הנושא / בעיה שנבחרה בתרגיל.

מושגים:

ניתוח, מיון, סיווג, עיקר וטפל, עובדות, הערכות, ביבליוגרפיה, שיטות לאיסוף נתונים, קשר בין משתנים, השוואה והסקת מסקנות.

יישום:

- לימוד מודל הקמת ותפעול מיזם עסקי על שלביו ומרכיביו.
- הכרה ותרגול של הגדרת בעיה תוך הצגת קשר בין משתנים.
- הכרה והתאמת שיטות מחקר לאיסוף נתונים.

- סדנא בשימוש וכתובה ביבליוגרפיים, בשיתוף הספרייה העירונית נתניה, הכוללת חיפוש ממוחשב, חיפוש ידני ע"פ מפתחות, כללי כתיבה ועוד.
- דיון בממצאים תוך השוואתם לחומר עיוני תוך הסקת מסקנות.
- איתור מיזם עסקי בנתניה או בסביבתה, כתיבת תרגיל ניתוחי בהתאם לדפי הנחיות בצמדים, הגשת שלבים להערכה מעצבת ומייעצת, ולבסוף הגשת התרגיל הסופי להערכה המסכמת את היישום.

הערה:

להלן מספר דוגמאות קטן ליזמות עסקית ותעשייתית בנתניה והסביבה–

עסקים קטנים ובינוניים בעיר נתניה -

- ✓ עסקי בגדים – שירותי כביסה גיהוץ, מתפרה, ממכר בגדים
- ✓ עסקי נגרות, מעבדות מחשבים שירותים משפטיים, יעוץ ארגוני
- ✓ שירותי חינוך – גני ילדים פרטיים ומשפחתונים, מרכזי למידה
- ✓ מוסכים
- ✓ בתי קפה ומסעדות
- ✓ START-UP בנושאים טכנולוגיים ואחרים.

עסקים קטנים ובינוניים ביישובים הסמוכים לנתניה–

- ✓ חנויות מעצבים – בגדים, רהיטים, תכשיטים, גדרות, שלטים, דברי אומנות וכו' בכל רחבי עמק חפר ומועצה איזורית חוף השרון.
- ✓ עסקי אוכל – מסעדות, קייטרינג, אוכל גורמה, אוכל ביתי למכירה (כנ"ל)
- ✓ פעילות עם בעלי חיים – פינות ליטוף, רכיבה על סוסים, אילוף כלבים, שמירה על בע"ח, חניות מזון לבע"ח.
- ✓ יקבים, משתלות, חניות לעיצוב פרחים וזרים

נספח לפרק 7

כלי הנחייה והערכה לתרגיל ניתוח מיזם עסקי.

בנספח זה יוצגו 3 כלי עזר לתלמיד בתכנון, ביצוע והערכה של תרגיל ניתוח מיזם עסקי:

1. הסבר והוראות תכנון כלליות.
2. הנחייה לביצוע ניתוח מיזם עסקי – דף לתלמיד.
3. מחוון להערכת ניתוח מיזם עסקי.

1. הסבר והוראות תכנון כלליות:

במסגרת התרגיל, שנעשה בצמדים, יבחרו התלמידים מיזם עסקי אותו ינתחו מהיבט אחד (היזם, המיזם או תהליך הייזום) או לחילופין יבחרו נושא המתקשר לתחומי הפעילות של המיזם, ויבצעו תרגיל ניתוחי כמפורט בהמשך, כאשר העדיפות היא להתמקד במיזם עסקי בנתניה או בסביבתה מטעמי נוחות.

התלמידים יקראו חומר ביבליוגרפי ויבדקו את הנושא או המיזם שנבחר באחת משיטות המחקר שנלמדו, כך שהעבודה תכלול פרק עיוני ופרק מעשי.

שלבים בהגשת התרגיל:

- הצעה לתרגיל – תוגש ע"ג טופס הצעה הכולל פירוט הסוגיות הנבדקות שם המיזם, שיטת המחקר, אנשים עמם נפגשים, ביבליוגרפיה ראשונית.
- ביצוע התרגיל – במהלך הביצוע בשדה יתייעצו התלמידים ויונחו ע"י המורה במספר מפגשים אישיים, ויסתייעו בדפי הנחייה (בהמשך הנספח)
- הגשת התרגיל - יוגש להערכת המורה ויבדק ע"פ מחוון הערכה מפורט, כאשר ציון התרגיל יהווה 30% מציון התלמיד בשתי יחידות הלימוד.

מבנה העבודה:

- שער
- תוכן עניינים
- מבוא – בו יוצג המיזם, ההיבט או הנושא הנבדק, וכן דרכי חקר
- פרק עיוני/ תאורטי – עיבוד הנושא באמצעות 2 פריטים ביבליוגרפים רלוונטיים לפחות.
- פרק מעשי – הצגת המצאים בנושא הנחקר, תוך התאמה לתיאוריות ומושגים שנלמדו.
- סיכום – דיון בממצאים ובחינה השוואתית עם החומר העיוני תוך הסקת מסקנות.
- רשימה ביבליוגרפית – ע"פ כללים.
- נספחים – חומרים ונתונים רלוונטיים.

אופן הגשת התרגיל:

- התרגיל יודפס ויוגש בקלסר תוך הקפדה על אסטטיקה, ניקיון וסדר.
- שימוש בעברית תקינה וסגנון ענייני.
- הקפדה על כללי ציטוט כנדרש.

קריטריונים שילקחו בחשבון בהערכה:

- עבודת צוות, הגעה לפגישות הנחייה, אופן בחירת היבט או נושא לניתוח מיזם (כשדגש הוא על בחירת מיזם תעשייתי ולא תיירותי)
- התאמת חומר ביבליוגרפי לנושא כפי שהוגדר, ושימוש נכון בחומר ביבליוגרפי.
- שימוש נכון בשיטת איסוף נתונים: ראיון, שאלון, ניתוח תוכן, תצפית.
- יישום הנושא כפי שמשתקף במיזם, תוך התייחסות תיאורטית ומושגית, בפרק העיוני.
- השוואה והסקת מסקנות מהחלק המעשי והעיוני וסיכום.
- עברית תקינה ורישום ביבליוגרפי נכון בגוף ובסוף העבודה.

2. הנחייה לביצוע ניתוח מיזם עסקי – דף לתלמיד.

- התרגיל יכתב בזוגות על מיזם עסקי פעיל, רצוי בנתניה, המייצר סחורות או שירותים. הצעה לתרגיל תוגש על גבי "טופס הצעה לתרגיל", בו ימלאו כל הפרטים הנדרשים כאשר ההצעה תוגש לאישור המורה עד 15 בינואר (כיתה יב').
- התרגיל הכתוב יוגש להערכת המורה המנחה והציון יהווה 30% מהציון הכללי ב- 2 יחידות הלימוד ביזמות.
- התרגיל יודפס ויוגש בקלסר תוך הקפדה על אסטטיקה, נקיון וסדר, עברית תקינה, סגנון ענייני ולא מנופח, תוך הקפדה על ציון מראי מקום כמקובל.
- הגשת התרגיל מיד אחרי תום חופשת הפסח.

שם התרגיל והגדרת הנושא:

הנושא צריך להיות מוגדר בצורה ספציפית ומדוייקת תוך הצגת קשר בין משתנים נחקרים. ניתן לבצע מחקר על היבט אחד: היזם או המיזם או תהליך הייזום שהתרחש, או לבחור שאלה או סוגייה הקשורה לעולם התוכן של המיזם.

דוגמאות:

- התכונות, משתני רקע דמוגרפים והמאפיינים שסייעו ליזם להצליח.
- אבחון פרופיל ספציפי של יזם והשוואתו למודל היזם הקלאסי.
- זיהוי צרכים ואפשרויות ע"י היזם ומתן מענה הולם באמצעות המיזם.
- זיהוי השלבים בפיתוח הרעיון והמוצר או השירות החדש בתהליך היזמי.
- אבחון חוזקות, חולשות, אפשרויות והזדמנויות של מיזם קיבוצי או מושבי.
- חקירת יחסי הגומלין בין המיזם ו(איכות) הסביבה.
- דרכי שיווק וקידום מכירות המיזם והשפעתו על... המכירות.
- דרכים להנעת עובדים במיזם והשפעתם על...
- תמורות בתהליך גיוס ומיון כ"א למיזם והשפעותיו על..
- השפעת מדיניות פרסום על...
- השפעת עונתיות על הניהול, מכירות הערכות...
- דרך קבלת ההחלטות כמשפיעה על או כמושפעת מ...
- דרכים לגיוס מקורות (פננסיים ואחרים) והשפעתם על...

פירוט הסוגיות הנבדקות:

מומלץ לכתוב סעיף זה בשיתוף פעולה עם המורה המנחה, על התלמיד לדעת מהם התחומים אותם יבדוק בתרגיל.

האנשים עמם תיפגש:

יש לציין שם מלא ותפקיד, על התלמיד לברר לפני משלוח ההצעה אם בעלי התפקידים אלו מוכנים לשוחח ולשתף פעולה עמו.

ביבליוגרפיה:

נדרשים 2 פרטי ביבליוגרפיה לפחות כאשר ההתייחסות היא לספרים. בנוסף ניתן להשתמש בכתבי עת, מאמרים וקטעי עיתונות כתוספת.

הגהה:

לפני מסירת העבודה יש לעבור על הכתוב, לתקן ניסוח, לשפר סגנון ושגיאות.

מבנה התרגיל:

דף שער:

- שם התרגיל
- שם פרטי, משפחה, ת.ז. של התלמיד
- שם בית הספר והכיתה
- שם המורה המנחה
- תאריך הגשת העבודה

תוכן העניינים:

- רישום שמות כל הפרקים כולל ביבליוגרפיה, ונספחים תוך ציון מספרי עמודים.

מבוא:

- בו תוצג הבעיה הנחקרת, (לדוגמה השפעת הפרסום והשיווק על היקף מכירות המיזם), תינתן התייחסות כללית לנושא, ויוצגו דרכי החקירה, שיטות המחקר, בעלי התפקידים עמם נערך המחקר וקשיים ואילוצים בהם ניתקל התלמיד בביצוע החקירה.

פרק עיוני:

- פרק זה יכלול סקירת ספרות מקצועית בנושא הנחקר. בו יציג התלמיד את הנושא באמצעות שני פריטים ביבליוגרפים רלוונטים לפחות. (ראה הערות לעיל לגבי כתבי עת ועיתונים) הפרק יכתב תוך שילוב קטעי הביבליוגרפיה השונים והפניה אליהם בהערות השוליים, תוך ציון מספרי העמודים. או באמצעות מראי מקום, בגוף הטקסט.

פרק מעשי:

- פרק זה יכלול סקירה כללית של המיזם העסקי(מה מיצר, היכן נמצא, כמה עובדים מעסיק, למי מוכרת, האם מיצאת וכו' – היקף סקירה זו כ- חצי עמוד). לאחר הסקירה יציג התלמיד את הממצאים בנושא הנחקר, אותם אסף באחת משיטות המחקר המקובלות במדעי החברה. פרק זה אינו מהווה סיכום הראיון או השאלון אלא הצגת הממצאים בנושא הנחקר תוך שימוש בידע שנאסף בכלים אילו. הפרק יכתב תוך שימוש במושגים ותיאוריות שלמד בפרק העיוני. השימוש בממצאים יעשה תוך הפנייה לנספח המתאים ולשאלה המתאימה בהערות השוליים. אין לכלול את כלי המחקר בפרק זה מקומם בנספחים.

סיכום:

- דיון בממצאים, בחינה השוואתית שלהם עם החומר העיוני תוך הסקת מסקנות. ניתן לערוך בפרק זה טבלת השוואה, היקף פרק זה עמוד אחד.

רשימה ביבליוגרפית:

- רשימה לפי כללי הרישום הביבליוגרפי.

נספחים:

- ממוספרים לפי סדר ומאוזכרים בגוף העבודה
- הצעת התרגיל שאושר.
- חומרים ונתונים רלוונטיים, שפורסמו ע"י היזם או על המיזם.
- שאלונים שהעביר התלמיד במחקר או ראיונות שערך.

טופס הצעה לתרגיל

שם התלמידים: 1. _____ מס' ת.ז.: 1. _____
2. _____ 2. _____

שם בית הספר: _____

שם המורה המנחה: _____

שם התרגיל: _____

פירוט הסוגיות הנבדקות: _____

_____
_____
_____

שם המיזם: _____

במה עוסק המיזם: _____

_____

שיטת המחקר: תצפית, ראיון, שאלון, ניתוח תוכן, אחר - פרט

_____
_____

האנשים עמם תיפגש: (שמותיהם ותפקידיהם)

_____
_____

ביבליוגרפיה: (ברישום ע"פ הכללים הדרושים: שם מחבר, שם מאמר, שם הוצאה, שנה)

_____
_____
_____

נספחים:

_____
_____
_____

3. מחוון להערכת ניתוח מיזם עסקי.

מס"ד	מבנה התרגיל	קריטריונים להערכה	ניקוד
1.	מבוא	1. הצגת תחום המחקר: הצגת נושא התרגיל, הצגת הבעיה הנחקרת. 2. כיצד תיחקר הבעיה: שיטת המחקר דרכי החקירה, בעלי תפקידים, פירוט קשיים ואילוצים.	5% 10%
2.	פרק עיוני	סקירה תיאורטית מקצועית של תחום המחקר, הבחנה במשתנים שימוש במושגים, תיאוריות מודלים, הגדרות תוך שילוב 2 מקורות מידע לפחות.	25%
3.	פרק מעשי	1. סקירת המיזם 2. כלי המחקר ומהלך המחקר 3. הצגת הממצאים והמסקנות העיקריות העולות מהם.	10% 5% 10%
4.	סיכום	1. דיון והשוואת הממצאים עם החומר התיאורטי. (טבלת השוואה אפשרית) 2. הסקת מסקנות משני חלקי העבודה העיוני והמעשי.	10% 5%
5.	ביבליוגרפיה	1. הלימה בין הרשימה הביבליוגרפית לבין התרגיל 2. רישום תקין של הרשימה בסוף התרגיל + רישום ביבליוגרפי (הערות שוליים או מראי מקום)	5% 5%
6.	צורת העבודה	1. עברית תקינה ועריכה נאותה תרגיל מסודר, מודפס אסטטי 2. קיים שער, תוכן עניינים ונספחים	5% 5%
סה"כ			100%

2. ביבליוגרפיה לתלמיד - חובה

1. אורחן אליאט, היילבורן סיביל, גץ שלמה, **מיזמים עסקיים בקיבוצים**, הוצאת המכון לחקר קיבוצי ורעיון שיתופי, אוניברסיטת חיפה, חיפה, 1999. עמודים: 3-51.
2. אבירם אריה, יזמות בעסקים, צ'ריקובר הוצאה לאור, תל-אביב, 2004.
3. אקרשטיין גרשון, 1996, **המדריך המקיף ליזם, ליזמות ולממציאים המקימים עסק חדש**, (פרקים א-ה), "הכוון" שרותים כלכליים בע"מ.
4. אקרשטיין ג', מנהלים עסק – המדריך המקיף לניהול עסקים קטנים עד בינוניים, "הכוון", 1994, ירושלים.
5. ארזי חוה, דנינו מלי, עשות רעות, **יזמים יוצאים לדרך**, הוצאת רכס, אבן יהודה, 1995. עמודים: 9-75.
6. גלאי דן והלל ליאור, **תהליך התכנית העסקית**, הוצאת אופציות טכנולוגיות, תל אביב, 1989.
7. גלברזון ש', שטוב א', ניהול פרויקטים – תכנון ביצוע ובקרה, אוניברסיטת תל-אביב, הוצאת דיונון, 2005.
8. גלעד ב', גלעד ת', מודיעין עסקי ככלי ניהולי, עתרת הוצאה לאור, תל-אביב, 1992.
5. דלדינג רונית, **פרופיל היזם הישראלי: מאפיינים ביוגרפיים, מניעים וגורמים קוגניטיביים של תפיסה וזיהוי הזדמנויות לרווח**, חיפה, הטכניון, הפקולטה להנדסת תעשייה וניהול, 1989.
6. הורניק יעקב, פיליפ קוטלר **ניהול השיווק – המהדורה הישראלית**, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, 2002. כרכים א' ו ב' עמודים 200-283, 318-417, 548-588.
7. וויס שמואליק, **המערכת התעשייתית**, הוצאת העמותה לקשרי תעשייה עם הקהילה, תל אביב, 1998 - תשנ"ח. עמודים: 3-94, 119-208, 240-255.
8. ליברמן י', רייך ז', מבוא ליזמות עסקית, המכללה האקדמית נתניה, 2007. עמ' 4, 7-19, 27-59.
9. סמואל יצחק, **ארגונים מאפיינים מבנים ותהליכים**, הוצאת זמורה ביתן ואוניברסיטת חיפה, 1996. פרקים נבחרים.

10. פלד אריה, ונר גדעון, **חשיבה יזמית**, הוצאת מכון ברנקו וויס, משרד החינוך, ירושלים, תש"ס - 1999. עמודים: 1-47, 59-70, 85-227.
11. פלמון א', חברה טובה – **ניהול עסקים קטנים עד בינוניים**, מירב אופקים, 2005.
12. פרג מ', **המדריך השלם ליזמות עסקית "מורה נבוכים" להקמת עסק חדש**, תזיס הוצאה לאור, באר שבע, 2006. עמ' 187-198, 199-202.
13. שוורץ ד. וד. פלזנשטיין, **עידוד יזמות מקומית באזורים פריפריאליים**, המרכז ללימודי פיתוח, 1990.
14. **נתונים כלליים אודות העסקים הקטנים והבינוניים בישראל**, 9/8/2012, (אינטרנט).
15. משרד התעשייה המסחר והתעסוקה, הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, **מדריך כלי סיוע לעסקים קטנים ובינוניים ויזמים מתחילים**, ינואר 2012. נדלה מ - <http://www.tamas.gov.il/NR/rdonlyres/F6130F50-5E8E-4AD9-B55A-37581940C6D6/0/madrichsmallbusiness.pdf>
16. הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים-משרד הכלכלה, **דו"ח תקופתי מצב העסקים הקטנים והבינוניים בישראל 2013-2014**, ספטמבר 2014. נדלה מ- http://www.economy.gov.il/Publications/PressReleases/Documents/small%20buisness_14_4.pdf
17. עו"ד גליה פיט, **המדריך המשפטי להקמת עסק זעיר ופיתוחו**, אוניברסיטת תל-אביב. נדלה מ- <http://www.tau.ac.il/law/clinics/assist.pdf>
18. אושר קידר, משרד הכלכלה, הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, **מדריך להקמה וניהול עסק: היבטים עסקיים וחשבונאיים**. נדלה מ- <http://sba.economy.gov.il/about/newsletters/documents/heshbonotgd.pdf>

19. www.asakim.org.

20. www.mati-moshvim.org.il.

21. אתר מט"י רעננה <http://www.matiran.org.il>

הערה:

בנוסף ישתמשו התלמידים "on line" בקטעי עיתונות אקטואליים וכתבות רלוונטיות לנושא הלימוד.

הצעות לעיון:

1. אהרוני יאיר, **אסטרטגיה עסקית**, הוצאת צ'ריקובר, 1997.
2. בנסון גולארט, פ. **יצירתיות** בעבודה עם קבוצות, הוצאת אח, 1995.
3. בר חיים אביעד, **התנהגות ארגונית**, האוניברסיטה הפתוחה, 1994.
4. ברנקו וויס, **יצירתיות רצינית**, הוצאת רכס פרוייקטים חינוכיים, 1995.
5. גארדנר הווארד, **מוח חשיבה ויצירתיות**, ספרית הפועלים, 1992.
6. גלברזון אריה, , **המבנה הארגוני**, הוצאת ספרית המנהל, 1998.
7. גלברזון שלמה, **ניהול התפעול ושיפור ביצועים**, הוצאת דיונון, 2003.
8. גלברזון שלמה ודב עדן, **תמרוץ והנעת עובדים**, תל אביב: צ'ריקובר.
9. דה בונו, אדוואורד, **מדריך לחשיבה יצירתית**, הוצאת כנרת, 1998.
10. היקסון אנדי, פעילות יצירתית בעבודה קבוצתית, הוצאת אח, 1994.
11. כפיר אהרון, **ארגון וניהול – עיצוב ושינוי**, הוצאת צ'ריקובר, 1997.
12. לזרסון עליזה, **הזמנה לחקר**, הוצאת מט"ח, משרד החינוך, תל אביב תש"ס - 1999.
13. נחמיאס, אריה וצבי לדרמן, **תורת המימון: ניהול פיננסי של גופים עסקיים**, תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה.
14. נץ נירה, **חוקרים גשר לעתיד**, הוצאת רננית יעוץ תוכנה, יהוד, 1997.
15. סמואל יצחק, **ארגונים: מאפיינים, מבנים, תהליכים**, הוצאת זמורה ביתן, 2005.
16. צנגר אפרת, **תרבות ארגונית**, משרד החינוך, התרבות והספורט, 2004.
17. קונדה שמואל, **מהנדסים תרבות**, הוצאת חרגול, 2000.
18. קוטלר פיליפ, **עקרונות השיווק של קוטלר מ- א' ועד ת'**, הוצאת מטר, 2008.

17. שפסקי, ל. א. יזמים נוצרים לא נולדים, הוצאת מטר, ספרית המרכז הישראלי לניהול,

תשנ"ה 1995.

18. www.gmr.co-mamrim.html

19. www.Swot-bizness.co.il

20. www.nihul.com

הערה:

לצורך כתיבת הפרוייקטים, ישתמשו התלמידים בפריטים ביבליוגרפיים נוספים, המומלצים

לעוסקים בנושא

3. טבלת פרקי התוכנית, תכנים מרכזיים ופרקי זמן

מספר שיעורים	תכנים מרכזיים	שם הפרק	מס"ד
1 2 4 2 2 2 2 2 2 2 (19)	1. הצגת רציונאל התוכנית 2. תרגיל חשיבה יצירתית וסיעור מוחות. 3. מהו המעגל התעשייתי? 4. חוברת טכנית למשתמש. 5. אבחון מוצר 6. פטנטים 7. אבחון מוצר 8. מקורות לרעיונות בתעשייה 9. הרצאה של יזם/תעשיין	מבוא ליזמות וחשיבה תעשייתית	1
1 2 5 4 2 3 2 2 2 3 3 1 (30)	1. עסק זעיר, קטן ובינוני 2. יתרונות וחסרונות העסק הקטן 3. יזמים – סוגי יזמים, משתנים אישיים ומשתני רקע 4. מניעים ליזמות (כולל מאסלו) 5. סקירה אודות עסקים קטנים ובינוניים בישראל וחשיבותם למשק. 6. חסמים וכשלים ביזמות בישראל ודרכי התמודדות 7. גורמי סיוע ליזמים 8. דרכי מימון 9. מאפייני היזמות בישראל 10. שלבי הפעילות היזמית והקמת עסק 11. פעולות פורמליות הנחוצות להקמת עסק	עסקים קטנים ובינוניים	2
3 3 2 5 3 1 5	1. גישות שיווקיות ותרגול 2. מצבי ביקוש ותרגול 3. תכנון עסקים חדשים 4. תמהיל השיווק ותרגול 5. פילוח שוק וסקרי שוק (google dox) 6. פרסום 7. מסע פרסום – ערב מגמות	שיווק	3

	<p>8. ניתוח אירועי שיווק: מודל swot, מודל הערך של פורטר ומטריצת יועצי בוסטון</p> <p>9. גלובליזציה ושיווק בינ"ל</p> <p>10. הרצאת שיווק ודו"ח</p>		
6 6 4 (38)			
2 2 4 2 2 8 4 1 4 4 5 4 (42)	<p>1. הארגון, יעדים ומטרות</p> <p>2. תכונות ומאפיינים</p> <p>3. תצורות של מבנים ארגוניים הכרה ותרגול</p> <p>4. הטיפולוגיה של בלאו וסקוט</p> <p>5. מוטת שליטה ומדרג סמכויות</p> <p>6. גישות בניהול</p> <p>7. מודל גופר, תרשים עצם-דג הכרה ותרגול</p> <p>8. יעילות ואפקטיביות</p> <p>9. ניהול פרויקט – תהליכי ייצור, מבנים ארגוניים.</p> <p>10. ניהול פרויקט – תרשים פרט וגנט, הכרה ותרגול.</p> <p>11. מודיעין עסקי ככלי ניהולי – מערכת המודיעין העסקי, מקורות, יתרונות.</p> <p>12. ששת קובעי החשיבה של "דה-בונו" - לימוד ותרגול</p>	<p>4</p> <p>ארגון וניהול עסקי</p>	
4 2 6 (12)	<p>1. עקרי התכנית העסקית – מהות ופרקים</p> <p>2. ניתוח סיכונים – כולל תרגול</p> <p>3. תוכנת multiplanner, הכרה ותרגול</p>	<p>5</p> <p>תכנית עסקית</p>	
1 2 6 4 (13)	<p>1. סוגי התאגדויות</p> <p>2. ניירות ערך</p> <p>3. דוחות כספיים: מאזן ודו"ח רווח והפסד ניתוח נקודת איזון</p> <p>4. תימחור והמחרת מוצר, תרגול</p>	<p>6</p> <p>ניהול פיננסי</p>	
2 2 4 2 (10)	<p>1. מודל הקמת מיזם</p> <p>2. קביעת משתנים ושיטות מחקר</p> <p>3. סדנא לכתובה בבליוגרפית</p> <p>4. דיון בממצאים, השוואה והסקת מסקנות</p>	<p>7</p> <p>תרגיל ניתוח מיזם עסקי</p>	
(6)		<p>8</p> <p>סיור לימודי</p>	
(10)	<p>2 מבחנים סימסטריאליים בשנה</p>	<p>9</p> <p>מבחנים</p>	

180			סה"כ
-----	--	--	------